

Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette fram forslag om vern av 6 skogområder.

Verneforslaget omfatter:

1. Fiskumfoss naturreservat (ca. 563 dekar) i Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke
2. Solumsmoen naturreservat (ca. 476 dekar) i Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke
3. Øvermoen naturreservat (ca. 260 dekar) i Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke
4. Høydalmoan naturreservat (ca. 1718 dekar) i Åfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke
5. Juveruddalen naturreservat (ca. 1253 dekar) i Nore og Uvdal kommune, Buskerud fylke
6. Grenimåsan naturreservat (utvidelse ca. 247 dekar) i Nes kommune, Akershus fylke.

Samlet nytt verneareal er ca. 4,5 km², hvorav ca. 3,4 km² er produktiv skog.

Følgende tidligere vernevedtak foreslås opphevet som følge av det nye verneforslaget:
Forskrift av 4. september 1981 om fredning av Grenimåsan naturreservat i Nes kommune, Akershus fylke.

2 HJEMMELSGRUNNLAG

Forslaget omfatter områder som har urørt eller tilnærmet urørt natur eller utgjør spesiell naturtype. På denne bakgrunn foreslås områdene fredet som naturreservater i medhold av naturvernloven § 8.

3 VERNEVERDIER

Formålet med vern av disse områdene er å ta vare på spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. De fire områdene i Trøndelag er lokaliteter med boreal regnskog, som er av de mest sjeldne og trua skogtypene i landet. Området Juveruddalen er en bekkekløft. Området Grenimåsan er utvidelse av et eksisterende myrreservat der tilgrensende arealer med sumpskog foreslås fredet. Vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med viktige verneverdier.

4 ANDRE INTERESSER

Historisk har skogene i Norge blitt utnyttet først og fremst i forbindelse med skogsdrift, men også i forbindelse med friluftsliv, jakt og annen utmarksnæring. Vern av områdene som naturreservat innebærer generelt at hogst ikke er tillatt. Bruk av områdene til utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går traktorveier inn i flere av de foreslåtte verneområdene. Alt areal i de foreslåtte områdene er landbruks- natur- og friluftsområder (LNF) i de aktuelle kommunenes arealplaner. Fire av områdene inngår i reinbeitedistrikter.

5 TRUSLER MOT VERNEVERDIENE

Skogsdrift vil være en reell trussel mot det biologiske mangfoldet i områdene. Omdisponering av arealene til framtidig hyttebygging kan være en trussel mot verneverdiene. For noen av områdene vil også andre tekniske inngrep være en mulig trussel, jf. at det går traktorveier inn i flere av de foreslåtte verneområdene.

6 SAKSBEHANDLINGEN

6.1 Generell bakgrunn

Et viktig grunnlag for skogvernarbeidet er St. meld. nr 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*.

I 2001 ga MD og Landbruksdepartementet i oppdrag til Norsk institutt for naturforskning (NINA) og daværende Skogforsk å evaluere skogvernet i Norge. I evalueringsrapporten ble det bl.a. anbefalt en økning av norsk skogvern til minimum 4,6 % av produktivt skogareal, og det ble pekt på hvilke skogtyper som bør prioriteres i det videre skogvernarbeidet.

6.2 Frivillig skogvern

Skogeierforbundet søkte i september 2002 Miljøverndepartementet om støtte til pilotprosjektet "Frivillig vern av skog i Norge". Pilotprosjektet ble igangsatt i 2003. I desember 2005 ble det fattet vernevedtak for 7 av områdene som inngikk i pilotprosjektet.

På grunnlag av foreløpige erfaringer fra pilotprosjektet, ba MD om at Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges Skogeierforbund (NSF) etablerte hensiktsmessige samarbeidsformer for å videreføre arbeidet med frivillig vern, og det ble bedt om at det ble gjennomført nye naturfaglige vurderinger og at det ble igangsatt frivillig vern prosesser med sikte på å fange opp prioriterte lokaliteter.

Ved frivillig vern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Det blir deretter foretatt naturfaglige registreringer for å klarlegge vernekvalliteter og avgrensning. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Forslag til fredningsforskrift er også utarbeidet på grunnlag av tilbud fra grunneiere basert på DN's mal for fredningsforskrift for skogreservater. Fylkesmannen utarbeider forskriftsforslaget som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Regjeringsadvokaten er ansvarlig for forhandlingene om pris fra Statens side. Det blir oppnevnt en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til fredningsforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Verneforslaget sendes deretter på høring. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp og vederlag skjer når vernevedtak er fattet.

7 VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNESAKEN

Verneforslaget omfattet opprinnelig 7 områder. Under MDs sluttbehandling av saken har det framkommet behov for ytterligere avklaringer i forbindelse med det foreslåtte Murudalen naturreservat. For å unngå at dette avklaringsbehovet fører til ytterligere utsettelse av vernesaken for de øvrige 6 områdene er forslaget om vern av Murudalen naturreservat tatt ut av denne verneplanen, med sikte på at verneforslag for Murudalen naturreservat fremmes så snart som mulig etter at de nødvendige avklaringene foreligger.

For øvrig er det ikke for noen av områdene gjort større endringer i forhold til de forslagene som ble sendt på høring. For området Overmoen er navnet foreslått endret til Øvermoen. For området Fiskumfoss er det foreslått mindre grensejusteringer ved at arealer er tatt ut.

8 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

MD kan ikke se at verneplanen har vesentlige konsekvenser for næringsvirksomhet som krever ytterligere utredning i samsvar med Utredningsinstruksen.

9 GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORLAGET

Lokal høring omfatter berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommunen og andre fylkesinstanser, næringsorganisasjoner, friluftsnaturvernorganisasjoner på kommunalt og regionalt nivå. Disse høringsuttalelsene gjennomgås for hvert enkelt område i kap. 10.

Sentral høring omfattet:

Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Jernbaneverket, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens navnekonsulenter.

Diverse

Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag uttaler at uttrykket "Forvaltningsmyndigheten" bør brukes for de relevante situasjoner uavhengig av hvem som innehar beslutningsmyndigheten.

NTNU Vitenskapsmuseet mener å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet.

Naturhistorisk museum- Universitetet i Oslo påpeker at lav tilhører soppriket og foreslår da at § 3.1 lyder "det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet".

Formål

NTNU-Vitenskapsmuseet undrer seg over at begrepet "frivillig" vern inngår i den juridiske forskriften for områdene i Nord-Trøndelag. Videre tviler de på at det er rett å nevne et antall lavarter spesifikt i verneformålet, da det er helhetlige økosystem som er målsettingen, også viktige for bl.a. invertebrater.

Vedlikehold av anlegg

NTNU-Vitenskapsmuseet undrer seg over mulighet for vedlikehold av eksisterende veger, når slike ikke finnes på kart. Videre uttrykker de negativitet til vedlikehold av midlertidige traseer benyttet i forbindelse med hogst og skogskjøtsel

Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag ber om at uttrykket "eksisterende standard" i pkt 9.4 endres til "gjeldende standard".

Biologisk institutt, Universitetet i Oslo spør hvorfor så mange traktorveger skal opprettholdes, og hva som menes med "nødvendig motorferdsel".

NTNU Vitenskapsmuseet mener at alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes.

Ferdsel, herunder motorferd

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker at områdene brukes av reindriftsnæringen, og at det er behov for å bruke snøscooter på vinterføre.

Reindriftsforvaltningen foreslår følgende nye punkt under § 3 i fredningsforskriften: “bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift”

Fylkeslandbruksstvet i Nord-Trøndelag foreslår at følgende formulering brukes felles, jfr pkt 4.3 og pkt 5.3: “Uttak av felt storvilt kan skje med motorisert kjøretøy, som ikke setter varige spor i terrenget”.

Statens landbruksforvaltning tviler på å skille mellom beltekjøretøy og kjøretøy (jfr pkt 4.3 og pkt 5.3) og mener videre at § 3.4 bør ha henvisning til § 4.3.

NTNU-Vitenskapsmuseet mener det er vanskelig å unngå langsiktige virkninger ved kjøring nede i ravinene og at det bør vurderes om forskriften bør vise hvor i terreng kjøring kan foregå, og tviler på at dette er mulig nede i ravinene, hvis “varige” spor ikke skal settes. Videre undrer de seg over forskjellen mellom “terrenggående beltekjøretøy” og “motorisert terrenggående kjøretøy”.

Universitetet i Oslo – matematisk-naturvitenskapelig fakultet reagerer på teksten i § 4 om at uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, er tillatt. Det stilles spørsmål ved om slike kjøretøy finnes, og foreslår heller et generelt forbud mot motorisert ferdse i så små verneområder.

NTNU Vitenskapsmuseet påpeker at de i forskriftene åpnes for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy". Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrengslitasje.

Statens landbruksforvaltning peker på at § 3 i forskriften kan oppfattes som et generelt forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre. De forstår av punkt 4.1 at dette forbudet kun skal gjelde utenfor vei, og de foreslår derfor at § 3 skrives om for å klargjøre dette.

Norges jeger og fiskerforbund, Nord-Trøndelag foreslår at pkt 3 i § 5 strykes.

Beiting

NTNU-Vitenskapsmuseet mener det bør vurderes om beiting er en virksomhet som “kan tillates” og ikke “er generelt tillatt”, da f.eks storfe kan medføre betydelig slitasje og erosjon av markdekke. Videre savner de bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

Miljøbasert næringsvirksomhet

Statens landbruksforvaltning anfører at det er positivt at forskrifter åpner for miljøbasert reislev.

KOMMENTARER FRA DN OM VERNEFORSKRIFTENE

Kort om forskriftenes innhold

Direktoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av fredningsforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for fredningsformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i barskogvernet reflekteres.

Fredningsforskriftene innebærer fredning av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i fredningsforskriften åpnet for visse typer anlegg.

Fredningsforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablert plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i ambulans-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed er tillatt. Dette gjelder ikke for øvelseskjøring i tilknytning til slike formål.

Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av reservatene.

Vedlikehold av anlegg, herunder bygninger, som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging eller utbedring, men en opprettholdelse av opprinnelig standard.

Bålbrenning kan på visse vilkår tillatt i noen reservater. I denne verneplanen gjelder dette kun for ett område.

Diverse

Direktoratet vil presisere at de områdene som her tilrås vernet, ikke er en del av en samlet verneplan, men er områder som er kommet fram gjennom ordningen med frivillig vern. Det betyr at det er større forskjeller på forskriftene enn det som er vanlig gjennom en helhetlig plan. Direktoratet vil likevel påpeke at restriksjonsnivået ikke er vesensforskjellig mellom de ulike ordningene, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at de blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene.

Fylkeslandbruksstyret i Nord-Trøndelag uttaler at uttrykket ”Forvaltningsmyndigheten” bør brukes for de relevante situasjoner uavhengig av hvem som innehar beslutnings-myndigheten. Direktoratet vil ikke tilrå endret bruk av begrepene ”Forvaltnings-myndigheten/Direktoratet for Naturforvaltning”, da det her er tale om en rollefordeling mellom den primære forvaltningsmyndighet (kommune/fylkesmann) og DN som klage-instans og vedtaksmyndighet for mindre vesentlige endringer av forskrift og avgrensning.

Antakelsen om at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var ”normen” for naturreservater, kan nok medføre riktighet. Mange av de verneområder som nå fremmes på privat grunn er ofte mer påvirket av ulike inngrep som veier og bygninger, noe som da gjerne i neste omgang bidrar til å øke brukerinteressene knyttet til områdene. Resultatet blir at lista over aktuelle unntak blir lengre i forhold til verneområder i mer urørte områder. Grunneierne ser gjerne også at deres ulike behov blir fanget opp gjennom forskriften på en god måte, noe som bidrar til at den framtidige forvaltningen blir mer forutsigbar for dem. Direktoratet er enig i at det i områder med mange brukerinteresser bør utarbeides en forvaltningsplan.

Naturhistorisk museum - Universitetet i Oslo påpeker at lav tilhører soppriket og foreslår da at § 3.1 lyder ”det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet”. Direktoratet vil presisere at i begrepet ”vegetasjonen er fredet mot skade og ødeleggelse” har også sopp og lav vært irednet, så tidligere fredninger har også omfattet disse artsgruppene. Dette går fram av § 4, der det er gitt unntak fra dette generelle forbudet for sanking av bær og matsopp. Direktoratet er likevel enig i at det er nyttig med en presisering av dette punktet slik foreslått, og vil ta dette inn i forskriftene.

Formål

NTNU-Vitenskapsmuseet undrer seg over at begrepet ”frivillig” vern inngår i forskriften for områdene i Nord-Trøndelag. Videre tviler de på at det er rett å nevne et antall lavararter spesifikt i

verneformålet, da det er helhetlige økosystem som er målsettingen, også viktige for bl.a. invertebrater.

Direktoratet er enig i at "frivillig" ikke har noe med formålet å gjøre, og at det ikke er forskjellig juridisk og faglig status på et verneområde om det er vernet frivillig eller ikke. Dette foreslås derfor tatt ut av forskriftsteksten. Direktoratet er også enig i at det bare i helt spesielle tilfelle bør nevnes arter spesifikt i verneformålet. For områder som er voksested for trua og sårbare arter, bør det i formålet tas inn at et formål med vernet er å ta vare på trua og sårbare arter generelt framfor å fokusere på spesielle enkeltarter.

Vedlikehold av bygninger og anlegg

Direktoratet vurderer at bygninger og veier kan betraktes som anlegg. Generelt er det ikke aktuelt å åpne for vedlikehold av veier som ikke lenger har noen funksjon når området fredes. Aktuelle bruksområder etter vernevedtak er i første rekke kjøring for drift av bakenforliggende skog, transport av materialer og utstyr til hytter og transport av felt storvilt. Formålene der kjøring er tillatt er presisert i forskriften. Veier som er aktuelle å vedlikeholde bør markeres på vernekartet.

Med hensyn til begrepet "gjeldende" eller "eksisterende" standard for traktorveiene, så er noen av traseene fra før den tid de ble godkjent i henhold til en standard.

DN tilrår at de aktuelle forskriftene ikke endres på dette punkt med hensyn til begrep, men at den eksisterende standard settes i forskriften som en definering av standarden.

Miljøtilpasset reiselivsvirksomhet

Det er i forhold til tidligere forskrifter nytt at det åpnes for dette. Det dreier seg om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ulike reiselivsaktiviteter dersom disse ikke strider mot formålet med vernet. Det forutsettes at dette ikke medfører fysiske inngrep i verneområdet. Slike aktiviteter må forankres i en forvaltningsplan for verneområdet. Dette må skje etter søknad, slik at forvaltningsmyndigheten kan sette rammer for omfanget og utøvelsen av virksomheten. For to områder er dette punktet tatt inn i § 4. Dette er to områder der det foregår miljøbasert reiseliv i dag, og det er gjennom forhandlingene om vern akseptert at dette kan tas inn under generelle unntak. Også for disse områdene er det en forutsetning at dette skje i medhold av godkjent plan. Ved å ta med et punkt i forskriften om at det etter søknad kan åpnes for miljøbasert reiseliv, gis det åpning for at reiselivsaktiviteter som ikke er i strid med verneformålet kan utøves i verneområdet. For de områdene der dette kan være aktuelt, bør det raskt etter vernevedtak igangsettes arbeid med forvaltningsplan, slik at aktivitetene kan forankres i godkjent plan.

Ferdse, herunder motorferdse

Det er forslag om at pkt 3 i § 5 i forskriften strykes. På bakgrunn av behandlingen av verneplan for barskog i Midt-Norge fase II, råd fra det sentrale barskogutvalget og en vurdering av forholdene i regionen, foreslo direktoratet endringer (i forhold til DN-rapport 1999-4) i bestemmelsene for ferdsel i forbindelse med behandlingen av verneplanen for barskog Nord-Norge. Forbudet mot organisert bruk ble tatt ut av forskriftene, slik at turvirksomhet i regi av ideelle lag og foreninger, universiteter, skoler eller andre institusjoner kan skje uten å søke dispensasjon. DN tilrår å opprettholde et forbud mot teltleirer, idrettsarrangementer og andre større arrangementer, men med adgang til å få dispensasjon for begrenset bruk i så måte. Direktoratet finner grunn til å presisere at en her sikter til virksomhet som innebærer aktiviteter utover vanlig ferdsel til fots, og at bestemmelsen ikke er til hinder for turvirksomhet som nevnt foran. Det legges også til grunn at ordinær teltslagning med inntil noen få telt er tillatt. Større arrangementer som turmarsjer, orienteringsløp etc må det derfor søkes om dispensasjon for. Når problemstillingene om omfang, tid og sted er avklart, bør det likevel kunne gis dispensasjon for flere år slik at unødig saksbehandling unngås.

Med hjemmel i naturvernloven § 22 første ledd og etter delegert myndighet, kan direktoratet av hensyn til fredningsformålet ved forskrift forby eller regulere ferdselen i naturreservater dersom dette skulle vise seg nødvendig. En slik formulering er tatt inn i noen av forskriftene som en

opplysning, på bakgrunn av oppmykning av bestemmelsene. Dersom det skulle oppstå problemer som følge av ferdsel i et barskogreservat, mener direktoratet at det er svært viktig at problemene søkes løst i et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten og aktuelle organisasjoner/brukere, før en eventuelt vurderer å regulere eller forby ferdsel. I tilfeller der forvaltningsmyndighet ikke er delegert til kommunen, må kommunen trekkes med i et slikt samarbeid.

Adgangen til å regulere eller forby ferdsel, jf. naturvernloven § 22, omfatter all ferdsel og da også motorferdsel. I forbindelse med motorferdsel vil direktoratet understreke den økosystemtankegang som er lagt til grunn i barskogvernet. Formålet er ikke bare knyttet til å bevare barskogen i seg selv, men alt naturlig plante- og dyreliv og alle de naturlige økologiske prosessene. Dette fremkommer klart i fredningsformålet i de foreslåtte forskriftene. Dette innebærer at motorferdsel ikke bare kan vurderes i forhold til mulige skader på vegetasjonen, men også i forhold til at det kan ha forstyrrende effekter i forhold til dyrelivet og de naturlige økologiske prosessene. Motorferdsel i barskogreservatene bør på dette grunnlag begrenses til et minimum, og det er behov for særskilte bestemmelser som gir mulighet til større grad av styring enn gjennom lov om motorferdsel. På bakgrunn av høringsrundene og fylkesmennenes tilråding, foreslår direktoratet spesielle tilpasninger i forskriftene for de enkelte områdene slik at motorferdsel i forbindelse med visse formål er tillatt eller kan tillates etter søknad.

Reindriftsforvaltningen påpeker at for områder som brukes av reindriftsnæringen er det behov for å bruke snøscooter på vinterføre. Direktoratet tilrår at for de aktuelle områdene tas det inn under § 4: "bruk av snøscooter på snødekt mark i forbindelse med reindrift".

Motorferdsel på barmark vil opplagt kunne komme i strid med fredningsformålet. Bestemmelsene i de foreslåtte forskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed. Dette omfatter ikke øvelseskjøring i tilknytning til slike formål, der det må søkes om særskilt tillatelse. Utover dette er det direktoratets vurdering at all motorferdsel på barmark må behandles på grunnlag av søknad, slik at både tidspunkt for kjøring, type kjøretøy, trasévalg og omfang kan vurderes i forhold til fredningsformålet. Unntak fra dette kan være motorferdsel på barmark langs etablerte, faste kjøretraséer og på veier. Når det gjelder uttransport av felt elg med lett terrenggående beltekjøretøy som for eksempel jernhest, elgtrekk etc., er en kommet til at dette i de fleste områdene kan tillates uten at det trengs søkes dispensasjon. I forhold til utviklingen av terrenggående motorkjøretøy, så mener direktoratet det er viktig å ha muligheten for konkrete vurderinger og til å være restriktiv da det har skjedd en rask utvikling på dette området. Direktoratets vurdering er at det ikke er riktig å tillate uttransport av felt storvilt med andre kjøretøy en lette terrenggående beltekjøretøy tatt inn i § 4. Bruk av andre kjøretøy må det fortsatt søkes om tillatelse til.

Direktoratet vurderer at det ikke er grunnlag for å endre forskriften § 3 om forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre. Forskriften sier i § 3 punkt 6 at "Bruk av sykkel, hest og kjerre utenom eksisterende veger er forbudt." Direktoratet vurderer dette som den tydeligste måten å få fram hvor forbudet gjelder og hvor det ikke gjelder, og tilrår derfor ingen endring av dette punktet. For enkelte områder der det er åpenbart at slik aktivitet ikke aktuelt, er dette punktet tatt ut.

Beiting

Direktoratet vil ikke foreslå endring av formuleringen om at beiting er tillatt, men direktoratet anser det naturlig å følge med på om det oppstår eventuelle skadelige effekter i forhold til verneformålet. Skulle det oppstå skadelige effekter kan Direktoratet ta saken opp til vurdering for å vurdere aktuelle tiltak.

KOMMENTARER FRA DN OM ENDRINGER UNDER SAKSBEHANDLINGEN

For et område – Fiskumfoss – foreslår fylkesmannen en mindre grensejustering slik at en kjerreveg holdes utenfor verneområdet. DN slutter seg til dette.

I høringen har Statens navnekonserter tilrådd at Overmoen naturreservat endres til Øvermoen naturreservat da dette er vedtatt skriftsform. Navneendringen blir tilrådd av fylkesmannen. Direktoratet slutter seg til dette.

Det er ikke foretatt endringer av verneforskriftene med unntak av at det er gjort enkelte tilpasninger, uten at det er skjedd endringer av betydning i restriksjonsnivå.

KOMMENTARER FRA MD VEDR. FORHOLD SOM ER TATT OPP I KAP. 9.

MD viser også til DNs tilråding av 27.4.2007 til MD når det gjelder saksbehandling, høringsuttalelser etc.

Restriksjonsnivå og ivaretagelse av verneverdier

Departementet vektlegger at naturreservat er den strengeste verneformen, og at det må unngås en utglidning av verneforskriftene som kan svekke ivaretagelsen av verneverdiene. Dette gjelder i like stor grad for arbeidet med frivillig skogvern som for tradisjonelt myndighetsstyrt vern. Ikke minst er dette viktig i kystgranskog, fordi det spesielle artsmangfoldet som finnes i denne skogtypen er sårbart for inngrep og fordi Norge har et internasjonalt ansvar for å ivareta de begrensede arealene som gjenstår av kystgranskog.

I flere av verneforskriftene er det under § 4 åpnet for fjerning av mindre mengder kvist i forbindelse med utøvelse av storviltjakt. Flere av de særpregede rødlistede lavartene i kystgranskog finnes nettopp på kvist i nedre deler av trærne. Det må derfor forutsettes at fjerning av kvist begrenses sterkest mulig og utføres med stor forsiktighet. I framtidige vernesaker, spesielt for kystgranskog, bør det vurderes om slike formuleringer i verneforskriftene kan endres.

Når det gjelder ”miljøtilpasset reiselivsvirksomhet” varierer begrepsbruken noe i DNs tilråding, men MD mener i samråd med DN at det bør benyttes ”miljøtilpasset reiselivsvirksomhet”. MD viser til at det er nytt at man åpner for slike aktiviteter i naturreservater i skog, samt til DNs vurderinger om dette. DN har opplyst at på grunn av en misforståelse under forhandlingene er slik aktivitet i to av områdene tatt inn i verneforskriftene under § 4. DN har også opplyst om at eksisterende aktivitet i disse to områdene består av guiding. For disse to områdene vil MD peke på at blir det blir spesielt viktig at forvaltningsplanene sikrer at pågående virksomhet, samt eventuell utvidelse eller endring av virksomheten, skjer slik at hensynet til verneverdiene ivaretas. For framtidig vernesaker må DNs forutsetning legges til grunn, slik at eventuelle ønsker om miljøtilpasset reiselivsvirksomhet blir behandlet etter søknad.

I to av områdene er det i § 4 åpnet for tiltak for å unngå skadelig skyggevirking gjennom regulering av trehøyden i inntil en 15 meter bred sone inn i reservatet rundt dyrkede arealer, i henhold til godkjent plan jf. § 7. MD viser til at det ikke er vanlig å åpne for slike inngrep i naturreservater i barskog. Det må forutsettes at forvaltningsplanene sikrer at dette skjer på en slik måte at verneverdiene ivaretas.

Samiske interesser

Områdene som inngår i reinbeitedistrikter er Fiskumfoss, Solumsmoen, Øvermoen og Høydalsmoan. I tillegg har det i vernesaken framkommet ulike synspunkter om reindriftens eventuelle bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein som evt. er kommet utenfor reinbeitedistriktets grenser og inn i det foreslåtte Murudalen naturreservat. MD viser til gjeldende avtaler vedrørende konsultasjonsprosedyrer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder. MD har parallelt med departementeforeleggelsen også forelagt vernesaken for Sametinget. I tråd med nylig vedtatte vernesaker i sammenlignbare områder innenfor reinbeitedistrikter er det tatt inn følgende formuleringer i de fire aktuelle verneforskriftene:

- Under § 2 Formål er det tatt inn at ivaretagelsen av naturgrunnlaget innenfor naturreservatet er viktig for samiske kultur og næringsutnyttelse, og at området skal kunne brukes til reindrift.

- Under § 8 Forvaltningsmyndighet er det presisert at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.

Sametinget har sluttet seg til verneforslaget for de 7 skogområdene, og har ikke ønsket ytterligere konsultasjoner om saken.

Kraftlinjer

Det går en kraftlinje gjennom området Solumsmoen. På bakgrunn av tidligere avklaringer med Olje- og Energidepartementet legger MD følgene til grunn når det gjelder kraftlinjer:

A. EKSISTERENDE ANLEGG:

Bestemmelsene i verneforskriften er ikke til hinder for:

A1. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse.

A2. Nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

A3. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

Etter søknad kan det gis tillatelse til:

A4. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under pkt. A3.

B. NYE KRAFTLEDNINGER:

Nye kraftledninger krever søknad. Hvis planlagt anlegg ikke er i direkte konflikt med vernebestemmelsene, kan tillatelse gis.

Merknader til de ulike punktene:

- Pkt. A1 åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i forhold til konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av A1. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

I forbindelse med vedlikehold vil det kreves særskilt tillatelse for motorferdsel fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Det presiseres at forvaltningsmyndigheten vil kunne gi tillatelser av lengre varighet på bestemte vilkår, slik at det ikke må søkes for hvert enkelt tilfelle. Unødig tungvint drift og vedlikehold kan på denne måten unngås, samtidig som forvaltningsmyndigheten kan ta stilling til på hvilken måte slik ferdsel skal foregå på mest mulig skånsom måte i forhold til verneverdiene.

- Pkt. A2 presiserer at tiltakshaveren kan foreta nødvendig istandsetting ved akutte utfall av anleggene. Ved akutte feil på anleggene kan det oppstå behov for umiddelbar reparasjon av installasjoner som medfører bruk av motorkjøretøy. I slike akutte tilfeller vil det ikke være tid til å innhente tillatelse til bruk av motorkjøretøy i verneområdet, dersom den nødvendige motorferdselen ikke allerede er tillatt i allerede gitt tillatelse fra forvaltnings-myndigheten. I slike tilfeller forutsettes det at motorferdsel skjer mest mulig skånsomt, og at det snarest mulig i ettertid meldes fra til ansvarlig forvaltningsmyndighet for verneområdet.

- Pkt. A3 gjelder oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til

verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

- Pkt. A4: Forhold som skal avklares etter søknad:

Under pkt. A1 slås fast at oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under pkt. A3 skal behandles etter søknad. Med dette menes tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Ved vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltnings-myndigheten for verneområdet med sikte på drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet, samt plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg plikter å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

- Pkt. B slår fast at nye kraftledninger krever søknad. Det presiseres at vurderingen her kan være forskjellig fra situasjoner med oppgraderinger eller fornyelser av anlegg som ble etablert og satt i drift før verneområdet ble opprettet. Hvis et planlagt nytt anlegg ikke er i direkte konflikt med verneformålet, kan det gis tillatelse til et slikt tiltak.

Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets vurderinger i kap. 9. MD har forøvrig foretatt mindre tekniske justeringer av verneforskriftene, uten at restriksjonsnivået endres vesentlig.

10. MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

1. Fiskumfoss, Grong kommune i Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 563 daa, hvorav 543 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området er kystbarskog av Namdalstypen med mange kravfulle og flere truede arter, og er et viktig leveområde for fuktighetskrevenne arter knyttet til slik skog. Av registrerte arter i området kan nevnes bla fossenever, trådragg, gullprikklav, huldrelav og langnål. Området ligger relativt nær eksisterende Gartlandselva naturreservat og i samme område som Solum naturreservat og de foreslåtte Øvermoen og Solumsmoen naturreservat, noe som vil styrke alle disse områdene.

Formålet med den fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog og fredningen tar sikte på å bevare et skogdominert ravineområde med forekomster av flere trua og sårbare arter.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

Mellom 1997 og 2004 er det gjennomført hogst i området. I den sammenheng ble det laget driftsveger i området. Området grenser til landbruksveg, kraftgate og kraftverkanlegg.

Høringsinstanser

Det er gjennomført felles høring for alle de tre områdene i Grong kommune.

Lokal høring:

Grunneierne, Grong kommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Fylkeslandbruksstyret, Statens vegvesen region Midt, Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, Østre Namdal reinbeitedistrikt, Telenor ASA, Netcom, Kommunenes sentralforbund, Allskog BA, Norges JFF Nord-Trøndelag, NTNU Institutt for biologi, Bergvesenet, Forsvarsbygg, NVE Vassdragsdirektoratet Region Midt-Norge, Statnett driftskontoret, Nord-Trøndelag reinsamelag, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Namdal Skogselskap.

Sentral høring:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statens namnekonsulenter for Midt-Noreg, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Norsk Biologforening, SABIMA, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicap-forbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen,

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det er i forbindelse med meldingen og høringrunden kommet inn svar/uttalelser fra Grong kommune, SABIMA, Statens landbruksforvaltning, Norges jeger og Fiskerforbund, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Naturhistorisk museum - Universitetet i Oslo, NTNU-Vitenskapsmuseet, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Allskog, Bergvesenet, Kommunenes sentralforbund, NVE, NTE, Forsvarsbygg og Statnett. I tillegg melder Kommunal og regiondepartementet at departementet ikke har merknader i denne høringsrunden. Grunneierne har ikke avgitt uttalelse til Fylkesmannen i høringsrunden.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har ikke merknader til planforslaget, og uttrykker positivitet til arbeidet med frivillig vern.

Grong kommune stiller seg positiv til etablering av naturreservatene Fiskumfoss, Solumsmoen og Overmoen, berømmer grunneierne for å ha tilbudt betydelige areal og berømmer partene for en god og ekspeditiv prosess.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker at områdene brukes av reindriftsnæringen, og at det er behov for å bruke snøscooter på vinterføre.

Reindriftsforvaltningen foreslår følgende nye punkt under § 3 i fredningsforskriften:

“bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift”

Fylkeslandbruksstyret uttaler at uttrykket “Forvaltningsmyndigheten” brukes for de relevante situasjoner uavhengig av hvem som innehar beslutningsmyndigheten.

Videre at følgende formulering brukes felles, jfr pkt 4.3 og pkt 5.3: “Uttak av felt storvilt kan skje med motorisert kjøretøy, som ikke setter varige spor i terrenget”.

At uttrykket “eksisterende standard” i pkt 9.4 endres til “gjeldende standard”

Nord-Trøndelag Bondelag har ikke merknader til planforslaget, og uttrykker positivitet til arbeidet med frivillig vern.

Allskog har ikke merknader til forslaget

Norges jeger og fiskerforbund, Nord-Trøndelag, er særdeles godt fornøyd med punktene § 4, pkt 2, 3, 4 og 5 og foreslår at pkt 3 i § 5 strykes.

Kommunens sentralforbund og Bergvesenet har ikke merknad til saken.

SABIMA støtter opprettelsen av de tre områder, påpeker at dette er regnskoger med et særegent artsmangfold, som har sterk tilbakegang, og at nye verneområder må bygge på kunnskap om god arrondering, samt potensialet for restaurering av tiliggende areal.

Naturhistorisk museum- Universitetet i Oslo er svært godt fornøyd med verneforslaget, og påpeker at lav tilhører soppriket og foreslår da at § 3.1 lyder” det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet”.

Statens landbruksforvaltning anfører at det er positivt at forslaget bygger på frivillighet, positiv til åpning for miljøbasert reisleiv, mener at alle eksisterende reservat også burde vært vist på det vedlagte kartmateriale for å uttrykke de landskapsøkologiske sammenheng, og har forøvrig følgende merknader til forskriften:

- tviler på å skille mellom beltekjøretøy og kjøretøy (jfr pkt 4.3 og pkt 5.3).
- §3.4 bør ha henvisning til § 4.3

Statens landbruksforvaltning anbefaler videre at forvaltningsmyndigheten legges til kommunen, dersom kommunen selv er positiv.

NTNU-Vitenskapsmuseet ser positivt på at tre områder med verneverdig kystbarskog blir foreslått vernet, og har for øvrig følgende merknader:

- at områdene er små, og således er et lite bidrag for øke arealet av vernet skog, og at det i Grong burde vært et stort verneområde for skog
- tviler på at konseptet “frivillig vern” alene kan dekke opp Norges målsetting, jfr. St.meld. nr. 25 (2002-2003)
- utsending av forslag i “små pakker” med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i den videre oppfølging av skogvernet
- undrer seg over at begrepet “frivillig” vern inngår i den juridiske forskriften
- tviler på at det er rett å nevne et antall lavararter spesifikt, da det er helhetlige økosystem som er målsettingen, også viktige for bl.a. invertebrater
- vanskelig å unngå langsiktige virkninger ved kjøring nede i ravinene
- bør vurderes om forskrift bør vise hvor i terreng kjøring kan foregå, og tviler på at dette er mulig nede i ravinene, hvis “varige” spor ikke skal settes
- undrer seg over mulighet for vedlikehold av eksisterende veger, når slike ikke finnes på kart
- vurderer om beiting er en virksomhet som “kan tillates” og ikke “er generelt tillatt”, da f.eks storfe kan medføre betydelig slitasje og erosjon av markdekke
- undrer seg over forskjellen mellom “terrenggående beltekjøretøy” og “motorisert terrenggående kjøretøy”.
- Utrykker negativitet til vedlikehold av midlertidige traseer benyttet i forbindelse med hogst og skogskjøtsel.

I tillegg til de nevnte har Statnett og Forsvarsbygg i forbindelse med meldingen anført at de ikke har merknader.

Fylkesmannens tilråding om forhold knyttet til forskriften

§ 2. Formålet.

Fylkesmannen er enig i at “frivillig” ikke har noe med formålet å gjøre, og at det ikke er forskjellig juridisk og faglig status på et verneområde om det er vernet frivillig eller ikke. Direktoratet bør

generelt vurdere om denne opplysning bør være med, og eventuelt hvor. Det kan eventuelt være med helt fra starten, som opplysning før en kommer til de enkelte paragrafer.

Med hensyn til omfanget av beskrivelsen, så er det påpekt at det er et helhetlig økosystem som vernes, og en foreslår at oppstilling av de mest kjente av de viktige arter opprettholdes.

§ 3. Vernebestemmelser.

Fylkesmannen tilrår ikke endret bruk av begrepene "Forvaltningsmyndigheten /Direktoratet for Naturforvaltning", da det her er en rollefordeling mellom den primære forvaltningsmyndighet (kommune/fylkesmann) og DN som klageinstans og

vedtaksmyndighet for mindre vesentlige endringer av forskrift og avgrensning.

Fylkesmannen foreslår at det § 3.1. skrives slik: "... det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet..."

§ 4. Generelle unntak.

Fylkesmannen foreslår at det tas inn under § 4: "bruk av snøscooter på snødekt mark i forbindelse med reindrift".

Med hensyn til 4.3 jfr 5.3 angående gradering av motorisert uttransport av vilt, så er det prinsipielt riktig at det praktisk sett hadde hørt heime i samme punkt. I forhold til utviklingen av terrenggående motorkjøretøy, så er det imidlertid også viktig å ha muligheten til vurdering og restriktivitet.

Landbruksveger: Den aktuelle kjøretraseen finnes ikke på kart, og det foreslås at vegen GPS-innmåles og fases inn på kartet når det er praktisk å gjennomføre innen vedtak fattes.

Med hensyn til begrepet "gjeldende" eller "eksisterende" standard, så er noen av traseene fra før den tid de ble godkjent i henhold til en standard. Kommunen opplyser at vegene i praksis er å betrakte ut fra standard "Annen landbruksveg - driftsveg" for Fiskumfoss, jf. Normalen for landbruksveger/Forskrift for planlegging av landbruksveger. Det er da en eksisterende og ikke gjeldende standard.

Fylkesmannen foreslår derfor at forskriften ikke endres på dette punkt med hensyn til begrep, men at den eksisterende standard settes i forskriften som en definering av standarden.

Fylkesmannen foreslår ikke endring av status for beiting, men anser det naturlig å følge med på eventuelle skadelige effekter på verneinteressene.

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad.

Jfr pkt 3 så vises til kommentar under § 4.

§ 8. Forvaltningsmyndighet.

Grong kommune er forvaltningsmyndighet for de fleste andre verneområder i kommunen, og kommunen bør gis forvaltningsmyndigheten, hvis kommunen selv ønsker dette.

Fylkesmannens tilråding vedrørende avgrensningen

Innkommne merknader:

SABIMA påpeker at avgrensningen 10-15 meter fra Namsen er lite økologisk basert, og foreslår at grenselinja følger elvebredden. Blir grensa stående som foreslått, bør mellomliggende området oppfattes som buffersoner og bør underlegges restriksjoner.

NVE påpeker erosjonssikringsanlegg ved Fiskumfoss, og ber Fylkesmannen kontakte NTE.

NTE anfører at de eier eiendommen gnr. 37, bnr. 12, med erosjonssikringsanlegg som grenser mot det foreslåtte naturreservatet. NTE forutsetter at vernebestemmelsene for naturreservatet ikke innebærer noen som helst restriksjoner/hindringer ved eventuelle fremtidige vedlikeholdsarbeider på sikringsanlegget, samt adkomst til erosjonssikringsanlegget som skjer over naboeiendommen gnr. 37, bnr. 3, langs eksisterende skogsbilveg/traktorveg.

Fylkesmannens tilråding:

Grensen langs Namsen er klarlagt etter forhandling med grunneier, og det foreslås ikke endring her. Med hensyn til NTE/NVEs uttalelser så følger grenseforslaget eiendomsgrensa til NTE langs deler av erosjonsanlegget, og NTE har således mulighet til vedlikehold på egen eiendom.

Med hensyn til grensa, så vil fylkesmannen foreslå en grensejustering, slik at kjerreveg fra damanlegget og ned til bunnen av fossen av praktiske hensyn faller utenom reservatet. Grunneier er konsultert om dette.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap. 9. Når det gjelder spørsmålet om forvaltningsmyndighet, viser vi til kap. 8. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens forslag om en mindre justering av avgrensningen av det foreslåtte verneområdet. DN slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Fiskumfoss som naturreservat.

MDs tilråding

MD viser til brev 11.10.2007 til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og til DN fra grunneier i det foreslåtte Fiskumfoss naturreservat. Grunneier presiseres at det er et ønske at driftsvegene som ligger innenfor reservatgrensen skal gå tilbake til naturen. Dette innebærer at bestemmelsen vedrørende vedlikehold og bruk av eksisterende veger tas ut av verneforskriften. For øvrig slutter departementet seg til DN og tilrår at Fiskumfoss naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

2. Solumsmoen, Grong kommune i Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 476 daa, herav 451 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området er kystbarskog av Namdalstypen og utgjør sammen med det nærliggende Solum naturreservat et svært viktig gjenværende område med kystbarskog i Norge. Området er svært artsrikt og inneholder flere rødlistearter i til dels rike populasjoner. Området ligger nært eksisterende Solum naturreservat og i samme område som Gartlandselva naturreservat og de foreslåtte Øvermoen og Solumsmoen naturreservat, noe som vil styrke alle disse områdene.

Formålet med fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog og fredningen tar sikte på å bevare et skogdominert ravineområde med forekomster av flere trua og sårbare arter. Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

Det går gammel kjøretrase gjennom området. Det går kraftlinje gjennom området. Det er i beskjedne målestokk gjennomført hogst.

Høringsinstanser

Se beskrivelse ovenfor vedr. område nr. 1.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Det er i forbindelse med meldingen og høringsrunden kommet inn svar/uttalelser fra Grong kommune, SABIMA, Statens landbruksforvaltning, Norges jeger og Fiskerforbund, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Naturhistorisk museum - Universitetet i Oslo, NTNU-Vitenskapsmuseet, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Allskog, Bergvesenet, Kommunenes sentralforbund, NVE, NTE, Forsvarsbygg og Statnett. I tillegg melder Kommunal og regiondepartementet at departementet ikke har merknader i denne høringsrunden. Grunneierne har ikke avgitt uttalelse til Fylkesmannen i høringsrunden.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har ikke merknader til planforslaget, og uttrykker positivitet til arbeidet med frivillig vern.

Grong kommune stiller seg positiv til etablering av naturreservatene Fiskumfoss,

Solumsmoen og Overmoen, berømmer grunneierne for å ha tilbudt betydelige areal og berømmer partene for en god og ekspeditiv prosess.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker at områdene brukes av reindriftsnæringen, og at det er behov for å bruke snøscooter på vinterføre.

Reindriftsforvaltningen foreslår følgende nye punkt under § 3 i fredningsforskriften: “bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift”

Fylkeslandbruksstyret uttaler at uttrykket “Forvaltningsmyndigheten” brukes for de relevante situasjoner uavhengig av hvem som innehar beslutningsmyndigheten.

Videre at følgende formulering brukes felles, jfr pkt 4.3 og pkt 5.3: “Uttak av felt storvilt kan skje med motorisert kjøretøy, som ikke setter varige spor i terrenget”.

At uttrykket “eksisterende standard” i pkt 9.4 endres til “gjeldende standard”

Nord-Trøndelag Bondelag har ikke merknader til planforslaget, og uttrykker positivitet til arbeidet med frivillig vern.

Allskog påpeker innspill på navn fra grunneiere, og har for øvrig ikke merknader til forslaget

Norges jeger og fiskerforbund, Nord-Trøndelag, er særdeles godt fornøyd med punktene § 4, pkt 2, 3, 4 og 5 og foreslår at pkt 3 i § 5 strykes.

Kommunens sentralforbund og Bergvesenet har ikke merknad til saken.

SABIMA støtter opprettelsen av de tre områder, påpeker at dette er regnskoger med et særegent arts mangfold, som har sterk tilbakegang, og at nye verneområder må bygge på kunnskap om god arrondering, samt potensialet for restaurering av tiliggende areal.

Naturhistorisk museum- Universitetet i Oslo er svært godt fornøyd med verneforslaget, og påpeker at lav tilhører soppriket og foreslår da at § 3.1 lyder “det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet”.

Statens landbruksforvaltning anfører at det er positivt at forslaget bygger på frivillighet, positiv til åpning for miljøbasert reisleiv, mener at alle eksisterende reservat også burde vært vist på det vedlagte kartmateriale for å uttrykke de landskapsøkologiske sammenheng, og har for øvrig følgende merknader til forskriften:

- tviler på å skille mellom beltekjøretøy og kjøretøy (jfr pkt 4.3 og pkt 5.3).
- §3.4 bør ha henvisning til § 4.3

Statens landbruksforvaltning anbefaler videre at forvaltningsmyndigheten legges til kommunen, dersom kommunen selv er positiv.

NTNU-Vitenskapsmuseet ser positivt på at tre områder med verneverdig kystbarskog blir foreslått vernet, og har for øvrig følgende merknader:

- at områdene er små, og således er et lite bidrag for øke arealet av vernet skog, og at det i Grong burde vært et stort verneområde for skog
- tviler på at konseptet “frivillig vern” alene kan dekke opp Norges målsetting, jfr. St.meld. nr. 25 (2002-2003)
- utsending av forslag i “små pakker” med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i den videre oppfølging av skogvernet
- undrer seg over at begrepet “frivillig” vern inngår i den juridiske forskriften
- tviler på at det er rett å nevne et antall lavararter spesifikt, da det er helhetlige økosystem som er målsettingen, også viktige for bl.a. invertebrater
- vanskelig å unngå langsiktige virkninger ved kjøring nede i ravinene
- bør vurderes om forskrift bør vise hvor i terreng kjøring kan foregå, og tviler på at dette er mulig nede i ravinene, hvis “varige” spor ikke skal settes
- undrer seg over mulighet for vedlikehold av eksisterende veger, når slike ikke finnes på kart
- vurderer om beiting er en virksomhet som “kan tillates” og ikke “er generelt tillatt”, da f.eks storfe kan medføre betydelig slitasje og erosjon av markdekke
- undrer seg over forskjellen mellom “terrenggående beltekjøretøy” og “motorisert terrenggående kjøretøy”.
- Utrykker negativitet til vedlikehold av midlertidige traseer benyttet i forbindelse med hogst og skogskjøtsel

I tillegg til disse nevnte har Statnett og Forsvarsbygg i forbindelse med meldingen anført at de ikke har merknader.

Fylkesmannens tilråding om forhold som knytter seg til forskriften

§ 2. Formålet.

Fylkesmannen er enig i at "frivillig" ikke har noe med formålet å gjøre, og at det ikke er forskjellig juridisk og faglig status på et verneområde om det er vernet frivillig eller ikke. DN bør generelt vurdere om denne opplysning bør være med, og eventuelt hvor. Med hensyn til omfanget av beskrivelsen, så er det påpekt at det er et helhetlig økosystem som vernes, og en foreslår at oppstilling av de mest kjente av de viktige arter opprettholdes.

§ 3. Vernebestemmelser.

Fylkesmannen tilrår ikke endret bruk av begrepene "Forvaltningsmyndigheten /Direktoratet for Naturforvaltning", da det her er en rollefordeling mellom den primære forvaltningsmyndighet (kommune/fylkesmann) og DN som klageinstans og vedtaksmyndighet for mindre vesentlige endringer av forskrift og avgrensning.

Fylkesmannen foreslår at det § 3.1. skrives slik "...det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet..."

§ 4. Generelle unntak.

Fylkesmannen foreslår at det tas inn under § 4: "bruk av snøscooter på snødekt mark i forbindelse med reindrift".

Med hensyn til 4.3 jfr 5.3 angående gradering av motorisert uttransport av vilt, så er det prinsipielt riktig at det praktisk sett hadde hørt heime i samme punkt. I forhold til utviklingen av terrenggående motorkjøretøy, så er det imidlertid også viktig å ha muligheten til vurdering og restriktivitet.

Landbruksveger: De aktuelle kjøretraseer finnes på kartene for Øvermoen og for Solumsmoen, og det foreslås at forskriftens § 4.6 refererer til kart for de anførte områder.

Med hensyn til begrepet "gjeldende" eller "eksisterende" standard, så er noen av traseene fra før den tid de ble godkjent i henhold til en standard. Kommunen opplyser at vegene i praksis er å betrakte ut fra standard "Veiklasse 8, lett traktorveg" for Solumsmoen og Øvermoen, jfr Normalen for landbruksveger/Forskrift for planlegging av landbruksveger. Det er da en eksisterende og ikke gjeldende standard. Fylkesmannen foreslår derfor at forskriften ikke endres på dette punkt med hensyn til begrep, men at den eksisterende standard settes i forskriften som en definering av standarden.

Fylkesmannen foreslår ikke endring av status for beiting, men anser det naturlig å følge med på eventuelle skadelige effekter på verneinteressene.

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad.

Jfr pkt 3 så vises til kommentar under § 4.

§ 8. Forvaltningsmyndighet.

Grong kommune er forvaltningsmyndighet for de fleste andre verneområder i kommunen, og kommunen bør gis forvaltningsmyndigheten, hvis kommunen selv ønsker dette.

Fylkesmannens tilråding

Forslaget opprettholdes.

DNs tilråding

Direktoratet har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. Når det gjelder spørsmålet om forvaltningsmyndighet, vises det til kap 8. DN slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Solumsmoen som naturreservat.

MDs tilråding

MD har mottatt brev av 16.7.2007 fra grunneier Jon Håvard Solum som med bakgrunn i økte tømmerpriser krever reforhandling av inngått avtale om frivillig vern. MD har oversendt henvendelsen til DN for vurdering. Solum har pr. e-post 4.10.2006 bekreftet at tilbudet om frivillig vern opprettholdes med den justeringen som er foretatt av DN. Departementet slutter seg til DN og tilrår at Solumsmoen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

3. Øvermoen, Grong kommune i Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 260 daa, herav 257 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området er kystbarskog av Namdalstypen og er med sine revinesystem typisk for kystbarskog av denne typen. Området er som helhet påvirket av hogst, men det er igjen betydelige raviner med gammel skog og kystbarskogarter som trådrag, filtlav, gullprikklav og trådrag. Området ligger nært eksisterende Solum naturreservat og i samme område som Gartlandselva naturreservat og de foreslåtte Øvermoen og Solumsmoen naturreservat, noe som vil styrke alle disse områdene.

Formålet med fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog og fredningen tar sikte på å bevare et ravineområde med et skogmiljø som er gunstig for denne skogtypen og med forekomster av flere trua og sårbare arter. Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

Det går en kjøretrase, veiklasse 8, gjennom området.

Høringsinstanser

Se beskrivelse ovenfor vedr. område nr.1.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Det er i forbindelse med meldingen og høringrunden kommet inn svar/uttalelser fra Grong kommune, SABIMA, Statens landbruksforvaltning, Norges jeger og Fiskerforbund, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Naturhistorisk museum - Universitetet i Oslo, NTNU-Vitenskapsmuseet, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Allskog, Bergvesenet, Kommunenes sentralforbund, NVE, NTE, Forsvarsbygg og Statnett. I tillegg melder Kommunal og regiondepartementet at man ikke har merknader i denne høringsrunden. Grunneierne har ikke avgitt uttalelse til Fylkesmannen i høringsrunden.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har ikke merknader til planforslaget, og uttrykker positivitet til arbeidet med frivillig vern.

Grong kommune stiller seg positiv til etablering av naturreservatene Fiskumfoss, Solumsmoen og Overmoen, berømmer grunneierne for å ha tilbudt betydelige areal og berømmer partene for en god og ekspeditiv prosess.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag påpeker at områdene brukes av reindriftsnæringen, og at det er behov for å bruke snøscooter på vinterføre.

Reindriftsforvaltningen foreslår følgende nye punkt under § 3 i fredningsforskriften: "bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift"

Fylkeslandbruksstyret uttaler at uttrykket "Forvaltningsmyndigheten" brukes for de relevante situasjoner uavhengig av hvem som innehar beslutningsmyndigheten.

Videre at følgende formulering brukes felles, jfr pkt 4.3 og pkt 5.3: "Uttak av felt storvilt kan skje med motorisert kjøretøy, som ikke setter varige spor i terrenget".

At uttrykket "eksisterende standard" i pkt 9.4 endres til "gjeldende standard"

Nord-Trøndelag Bondelag har ikke merknader til planforslaget, og uttrykker positivitet til arbeidet med frivillig vern.

Allskog har ikke merknader til forslaget.

Norges jeger og fiskerforbund, Nord-Trøndelag, er særdeles godt fornøyd med punktene § 4, pkt 2, 3, 4 og 5 og foreslår at pkt 3 i § 5 strykes.

Kommunens sentralforbund og Bergvesenet har ikke merknad til saken.

SABIMA støtter opprettelsen av de tre områder, påpeker at dette er regnskoger med et særegent artsmangfold, som har sterk tilbakegang, og at nye verneområder må bygge på kunnskap om god arrondering, samt potensialet forrestaurering av tilliggende areal.

Naturhistorisk museum- Universitetet i Oslo er svært godt fornøyd med verneforslaget, og påpeker at lav tilhører soppriket og foreslår da at § 3.1 lyder ”det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet”.

Statens landbruksforvaltning anfører at det er positivt at forslaget bygger på frivillighet, positiv til åpning for miljøbasert reisleiv, mener at alle eksisterende reservat også burde vært vist på det vedlagte kartmateriale for å uttrykke de landskapsøkologiske sammenheng, og har forøvrig følgende merknader til forskriften:

- tviler på å skille mellom beltekjøretøy og kjøretøy (jfr pkt 4.3 og pkt 5.3).
- § 3.4 bør ha henvisning til § 4.3

Statens landbruksforvaltning anbefaler videre at forvaltningsmyndigheten legges til kommunen, dersom kommunen selv er positiv.

NTNU-Vitenskapsmuseet ser positivt på at tre områder med verneverdig kystbarskog blir foreslått vernet, og har for øvrig følgende merknader:

- at områdene er små, og således er et lite bidrag for øke arealet av vernet skog, og at det i Grong burde vært et stort verneområde for skog

- tviler på at konseptet ”frivillig vern” alene kan dekke opp Norges målsetting, jfr.

St.meld. nr. 25 (2002-2003)

- utsending av forslag i ”små pakker” med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i den videre oppfølging av skogvernet

- undrer seg over at begrepet ”frivillig” vern inngår i den juridiske forskriften

- tviler på at det er rett å nevne et antall lavararter spesifikt, da det er helhetlige økosystem som er målsettingen, også viktige for bl.a. invertebrater

- vanskelig å unngå langsiktige virkninger ved kjøring nede i ravinene

- bør vurderes om forskrift bør vise hvor i terreng kjøring kan foregå, og tviler på at dette er mulig nede i ravinene, hvis ”varige” spor ikke skal settes

- undrer seg over mulighet for vedlikehold av eksisterende veger, når slike ikke finnes på kart

- vurderer om beiting er en virksomhet som ”kan tillates” og ikke ”er generelt tillatt”, da f.eks storfe kan medføre betydelig slitasje og erosjon av markdekke

- undrer seg over forskjellen mellom ”terrenggående beltekjøretøy” og ”motorisert terrenggående kjøretøy”.

- Utrykker negativitet til vedlikehold av midlertidige traseer benyttet i forbindelse med hogst og skogskjøtsel

I tillegg til disse nevnte har Statnett og Forsvarsbygg i forbindelse med meldingen anført at de ikke har merknader.

Fylkesmannens tilråding om forhold knyttet til forskriften

§ 2. Formålet.

Fylkesmannen er enig i at ”frivillig” ikke har noe med formålet å gjøre, og at det ikke er forskjellig juridisk og faglig status på et verneområde om det er vernet frivillig eller ikke. DN bør generelt vurdere om denne opplysning bør være med, og eventuelt hvor. Med hensyn til omfanget av beskrivelsen, så er det påpekt at det er et helhetlig økosystem som vernes, og en foreslår at oppstilling av de mest kjente av de viktige arter opprettholdes.

§ 3. Vernebestemmelser.

Fylkesmannen tilrår ikke endret bruk av begrepene ”Forvaltningsmyndigheten /Direktoratet for Naturforvaltning”, da det her er en rollefordeling mellom den primære forvaltningsmyndighet (kommune/fylkesmann) og DN som klageinstans og

vedtaksmyndighet for mindre vesentlige endringer av forskrift og avgrensning.

Fylkesmannen foreslår at det § 3.1. skrives slik ”...det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet...”

§ 4. Generelle unntak.

Fylkesmannen foreslår at det tas inn under § 4: ”bruk av snøscooter på snødekt mark i forbindelse med reindrift”.

Med hensyn til 4.3 jfr 5.3 angående gradering av motorisert uttransport av vilt, så er det prinsipielt riktig at det praktisk sett hadde hørt heime i samme punkt. I forhold til utviklingen av terrenggående motorkjøretøy, så er det imidlertid også viktig å ha muligheten til vurdering og restriktivitet.

Landbruksveger: De aktuelle kjøretraseer finnes på kartene for Øvermoen og for Solumsmoen, og det foreslås at forskriftens § 4.6 refererer til kart for de anførte områder. Med hensyn til landbruksveg og kart henvises til pkt 5.3. Med hensyn til begrepet "gjeldende" eller "eksisterende" standard, så er noen av traseene fra før den tid de ble godkjent i henhold til en standard.

Kommunen opplyser at vegene i praksis er å betrakte ut fra standard "Veiklasse 8, lett traktorveg" for Solumsmoen og Øvermoen, jfr Normalen for landbruksveger/Forskrift for planlegging av landbruksveger. Det er da en eksisterende og ikke gjeldende standard. Fylkesmannen foreslår derfor at forskriften ikke endres på dette punkt med hensyn til begrep, men at den eksisterende standard settes i forskriften som en definering av standarden.

Fylkesmannen foreslår ikke endring av status for beiting, men anser det naturlig å følge med på eventuelle skadelige effekter på verneinteressene.

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad.

Jfr pkt 3 så vises til kommentar under § 4.

§ 8. Forvaltningsmyndighet.

Grong kommune er forvaltningsmyndighet for de fleste andre verneområder i kommunen, og kommunen bør gis forvaltningsmyndigheten, hvis kommunen selv ønsker dette.

Fylkesmannens tilråding vedrørende avgrensningen

SABIMA påpeker at forslaget utgjør en del av et større registrert område med kystgranskog, og tar det for gitt at også resten av dette området blir vernet. Fylkesmannens tilråding: SABIMAs anførsel gjelder en annen eiendom og kommenteres ikke.

Fylkesmannens tilråding vedrørende navn på verneområdet

Innkommne merknader:

Allskog anmoder om at navnet på reservatet blir Øvermoen, i pakt med grunneiers ønske og navnetradisjonen i området.

Naturhistorisk museum påpeker skrivefeil for Overmoen.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen foreslår at navnet blir Øvermoen naturreservat.

Fylkesmannens tilråding vedrørende andre forhold

NVE påpeker i kommentar til oppstartsmeldingen at området delvis ligger innenfor en kvikkleiresone som er avmerket med risikoklasse 3 (1 lavest og 5 høyest), og ber om at det klargjøres om det planlagte verneområdet kan være til hinder for eventuelle framtidige rassikringsanlegg.

Fylkesmannens tilråding:

Mht NVEs kommentar, så synes dette pr i dag å være en mulig framtidig problemstilling som er vanskelig å avklare nå. Eventuell sikring mot ras som en eventuell vesentlig samfunnsmessig interesse, vil bli behandlet i medhold av fredningsforskriftens pkt § 6, Generelle dispensasjonsregler.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. Når det gjelder spørsmålet om forvaltningsmyndighet, vises det til kap 8. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til avgrensning av verneområdet, men på sikt bør det forsøkes å få til en utvidelse av verneområdet slik at tilgrensende verneverdige arealer innlemmes i reservatet. Når det gjelder evt. sikring mot ras, er Direktoratet enig med fylkesmannen i at dette kan vurderes etter § 6 i forskriften. DN slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Øvermoen som naturreservat.

MDs tilråding

MD slutter seg til at det bør arbeides videre for å få til en utvidelse av verneområdet slik at også tilgrensende verneverdige arealer innlemmes i reservatet. Departementet slutter seg til DN's anbefalinger og tilrår at Øvermoen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Murudalen, Bjugn kommune i Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal 1460 daa, herav 324 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området er en relativt intakt bekkedal med naturlig avgrensning. Forekomsten av rikskog er sjelden god, og her finnes også varmekjære elementer som hassel i nedre del av Murudalen. Gran av grove dimensjoner er også et verdifullt element, samt også læger med grove dimensjoner. Sentrale lavararter som gullprikklav mangler riktignok, noe som gjør at den faller litt på siden av den typiske kystgranskogen og må betraktes som en spesial-lokalitet. Området representerer et viktig referanse-område hvor stormfelling trolig er en viktig dynamisk faktor.

Formålet med fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog. Fredningen tar sikte på å bevare en skogdal med kystgranskog med rik lavflora på særlig rik skogmark med innslag av bl.a. hassel og hvor vindfelling er en viktig dynamisk faktor. Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

En traktorvei går inn i området. Det er laget skiløypetraseer som passerer gjennom området og som blir kjørt opp på vinteren.

Høringsinstanser

Lokal høring:

Grunneierne, Åfjord kommune, Bjugn kommune, Åfjord skogeierlag, Åfjord Bondelag, Åfjord utmarksråd, Bjugn Bondelag, Bjugn Skogeierlag, Bjugn Idrettslag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Allskog, Fosen reinbeitedistrikt Nord-Fosen gruppa, Fosen reinbeite-distrikt Sør-Fosen gruppa, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Forum for natur og miljø, Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag, Jordskifteverket, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges JFF Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening avd. Sør-Trøndelag, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE Region Midt-Norge, Statens kartverk Trondheim, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Sør-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Skogselskap, Televerket Trondheim teleområde, Trondheim Energiverk AS, Statnett Region Midt-Norge, TrønderEnergi AS, Vegkontoret i Sør-Trøndelag, WWF-Midt-Norge, Ørland hovedflystasjon, Statnett SF, TrønderEnergi Nett AS, Fosenkraft AS.

Sentral høring:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, Navnekonsulenttjenesten for samiske stedsnavn, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag,

Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelser

Lokal høring:

Bjugn IL ser positivt på verneforslaget i Murudalen, men har kommentarer til forskriften. Det er to grupper i idrettslaget som har interesser i området, ski og orientering. Det er laget skiløypetraseer som passerer gjennom området og som blir kjørt opp på vinteren. Dette er ei populær løype som brukes av mange. Orienteringsgruppa har to kart som området berører. Det arrangeres turorientering (ca. 50-100 personer) på kartene og fra tid til annen trening (maksimalt 25-30 personer) og løp (ca. 100 deltakere). Det foreslås at § 3 punkt 5 flyttes under § 4, da oppkjøring av skiløype i en eksisterende trase ikke medfører endringer i vegetasjonen og da ferdselen er så begrenset at den ikke vil være til vesentlig sjenanse for dyrelivet. De ønsker at det føyes til et punkt under § 4 hvor det gis tillatelse til tur-orientering og fortrinnsvis også orienteringstrening uten forutgående søknad. Dersom dette er vanskelig kan et punkt om dette tas inn i § 5 (eller dekkes dette av § 5 punkt 5?).

Bjugn kommune, hovedutvalg for anlegg, drift og arealbruk har følgende merknad til forskrift for Murudalen naturreservat: "Merking og oppkjøring av eksisterende skiløyper nord og øst i området med beltekjøretøy (pkt. 3) flyttes fra § 5 "Eventuelle unntak etter søknad" til § 4 "Generelle unntak".

Sør-Trøndelag Orienteringskrets er positive til verneforslaget, men har noen kommentarer. Orienteringsgruppene i Bjugn IL og Yrjar IL har aktivitet i området Murudalen som de ønsker å opprettholde i fremtiden. De ber derfor om at et vern ikke er til hinder for tur-orientering, trening og løp, da dette er ikke er aktiviteter som setter varige spor eller gir inngrep som endrer naturen eller naturmiljøet. Det anbefales et tillegg til § 4 som gir tillatelse til turorientering, treninger og løp i Murudalen. Orienteringsløp under en viss størrelse, eks. under 300 løpere, bør kunne arrangeres uten søknad, så lenge samlingsplass, start og mål legges utenfor området.

Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag ba i innspill til kunngjøringen om at det for begge områdene ble tatt inn et punkt under § 4 om at bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift er tillatt. Dette er bare tatt til følge for Høydalmoan. Det påpekes at selv om Murudalen ligger utenfor reinbeiteområdet, vil rein kunne trekke inn i området. Det vil da være i alles interesse at slik rein raskt og effektivt kan hentes tilbake til lovlig reinbeiteområde. Bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift bes derfor også tatt inn i § 4 i forskriften for Murudalen naturreservat.

WWF-Midt-Norge er svært positive til verneforslaget. Det pekes på at verneforslagene vil bidra til å bedre ta vare på den spesielle skogtypen som kystregnskogene er. Det er viktig å holde god kontroll ved bruk av terrenggående kjøretøy ved uttransport av felt storvilt fra områdene, da dette kan påføre skade på naturen. Det må generelt kontrolleres at gjeldende lover for motorisert ferdsel blir overholdt. Tilrettelegging i form av rydding og merking av stier, skiløyper, gapahuker og informasjonstavle kan innfris etter søknad, men det må tas hensyn til naturmiljøet ved slik tilrettelegging.

Statens vegvesen region Midt har ingen merknader til verneforslagene.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag slutter seg enstemmig til landbruksdirektørens konklusjoner, som følger: Landbruksdirektøren mener at frivillig vern er en viktig strategi som bidrar til å minske konflikten med vern av skog etter naturvernloven. Det er derfor positivt at det nå fremmes verneforslag etter denne ordningen.

Landbruksdirektøren mener samtidig at det i verneforslag framkommet gjennom frivillig vern, må gis opplysninger om skogforholdene, slik at konsekvenser for skogbruk på kort og lang sikt, kan vurderes. Landbruksdirektøren kunne derfor ønsket en mer utfyllende beskrivelse av skogforholdene i framlagte verneforslag.

Landbruksdirektøren har ikke merknader til forslag om Murudalen naturreservat i Bjugn.

Sentral høring:

Bergvesenet, Forsvarsbygg og Oljedirektoratet har ingen merknader.

Universitetet for Miljø og Biovitenskap har ikke kapasitet til å avgi høringsuttalelse til en slik mindre, lokal vernesak.

Universitetet i Bergen støtter opprettelsen av reservatene. Kystgranskogen i Midt-Norge er unik i Europa. Slik skog har mange lavarter som her har sine eneste eller viktigste europeiske forekomster. Norge har derfor et internasjonalt ansvar for sin kystgranskog.

Statens landbruksforvaltning ser positivt på at en har kommet fram til vern av disse områdene gjennom frivillige prosesser. Deres vurdering er at forskriftene har funnet en rimelig balanse mellom verne- og brukshensyn. Det er positivt at det åpnes for en viss miljøtilpasset næringsutvikling i områdene og at det ikke innføres unødige begrensninger på annen næringsvirksomhet som laksefiske og husdyrbeite. Det er viktig at disse forholdene ikke endres i innskjerpende retning etter høringsrunden.

NTNU Vitenskapsmuseet sier at arbeidet med frivillig vern er ei interessant videreføring av prosessen med tilleggsvern for å bøte på påviste mangler ved de gjennomførte verneplanene for barskog. De to aktuelle områdene kommer delvis inn under kategorien boreal regnskog, og vil være et positivt, om enn nokså lite, bidrag for å øke det verne arealet av denne skogtypen. Utsending av forslag på vern i små "pakker" med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i oppfølginga av skogvernet. De viser til at Murudalen først er beskrevet i Økoforsk rapport 1988:8 og ikke i 1994, slik det står i høringsdokumentene. Formålsparagrafen for Murudalen bør gjenspeile at det der finnes mye lågurtgranskog på kalkpåvirka mark, i tillegg til at kvaliteten knyttet til boreal regnskog. I § 3 er det en nyanseforskjell i formuleringer omkring fredning av vegetasjonen i de to reservater. Om det her er reelle forskjeller, bør dette forklares.

I det siste mener Vitenskapsmuseet å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet. Alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes.

I § 4.3 blir det i begge forskriftene åpnet for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy". For Høydalmoan blir det presisert at det ikke skal settes "varige spor". Dette kravet bør også tas med for Murudalen, da dette gjør et slikt unntak generelt akseptabelt. Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrengslitasje.

I begge forskriftene blir det gjort generelt unntak for "beiting". Her savner Vitenskapsmuseet bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

Fylkesmannens tilråding:

Generelt

Bjugn IL, Sør-Trøndelag orienteringskrets, WWF Midt-Norge er generelt positive til verneforslagene.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener at frivillig vern er en viktig strategi som bidrar til å minske konfliktene med vern av skog etter naturvernloven. Det er derfor positivt at det nå fremmes verneforslag etter denne ordningen.

De mener samtidig at det i verneforslag framkommet gjennom frivillig vern, må gis

opplysninger om skogforholdene, slik at konsekvenser for skogbruk på kort og lang sikt, kan vurderes. Landbruksdirektøren kunne derfor ønsket en mer utfyllende beskrivelse av skogforholdene i framlagte verneforslag.

De har ikke merknader til forslag om Murudalen naturreservat i Bjugn.

Statens vegvesen region midt har ingen merknader til verneforslagene.

Universitetet i Bergen støtter opprettelsen av de nevnte reservater. Kystgranskogen i Midt-Norge er unik i Europa. Slik skog har mange lavararter som her har sine eneste eller viktigste europeiske forekomster. Norge har derfor et internasjonalt ansvar for sin kystgranskog.

Statens landbruksforvaltning ser positivt på at en har kommet fram til vern av disse områdene gjennom frivillige prosesser. Deres vurdering er at forskriftene har funnet en rimelig balanse mellom verne- og brukshensyn. Det er positivt at det åpnes for en viss miljøtilpasset næringsutvikling i områdene og at det ikke innføres unødige begrensninger på annen næringsvirksomhet som laksefiske og husdyrbeite. Det er viktig at disse forholdene ikke endres i innskjerpende retning etter høringsrunden.

NTNU Vitenskapsmuseet sier at arbeidet med frivillig vern er ei interessant videreføring av prosessen med tilleggsvern for å bøte på påviste mangler ved de gjennomførte verneplanene for barskog. De to aktuelle områdene kommer delvis inn under kategorien boreal regnskog, og vil være et positivt, om enn nokså lite, bidrag for å øke det verna arealet av denne skogtypen. Utsending av forslag på vern i små "pakker" med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i oppfølginga av skogvernet. De viser til at Murudalen først er beskrevet i Økoforsk rapport 1988:8 og ikke i 1994, slik det står i høringsdokumentene.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Det er riktig som Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag sier at de skogbruksfaglige sider ved verneforslaget kunne vært bedre belyst, og en tar dette til etterretning i forhold til senere verneforslag innenfor ordningen frivillig vern. Fylkesmannen ser klart dilemmaet i forhold til ulike høringsparter når det gjelder å se sammenhengen mellom de små "vernepakker" som nå gjerne kjøres og gjennomføring av nasjonal vernepolitikk for vern av skog. Dette formidles herved til overordna myndigheter, da Fylkesmannen her utfører oppdrag innenfor de retningslinjer og politiske rammer som foreligger.

Vernebestemmelsene

Generelt for begge forskrifter

NTNU Vitenskapsmuseet viser til at det i § 3 er det en nyanseforskjell i formuleringer omkring fredning av vegetasjonen i de to reservater. Om det her er reelle forskjeller, bør dette forklares. I det siste mener Vitenskapsmuseet å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet. Alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes. Særlig for lokaliteten Høydalmoan er det relativt mange unntak. Det forutsettes at de unntaka som det åpnes for ikke bidrar til at denne lokaliteten ikke kan restaureres tilbake til mer "naturlig" kystgranskog.

I § 4.3 blir det i begge forskriftene åpnet for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy". For Høydalmoan blir det presisert at det ikke skal settes "varige spor". Dette kravet bør også tas med for Murudalen, da dette gjør et slikt unntak generelt akseptabelt. Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrengslitasje.

I begge forskriftene blir det gjort generelt unntak for "beiting". Her savner Vitenskapsmuseet bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Når det gjelder fredning av vegetasjon skal ordlyden i de to reservater være like, og lyde: "Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse." Dette vil bli rettet opp i forskriften for Murudalen.

De verneområder som nå fremmes på privat grunn er ofte mer påvirket av ulike inngrep som veier og bygninger, noe som da gjerne i neste omgang bidrar til å øke brukerinteressene knyttet til områdene. Resultatet blir at lista over aktuelle unntak blir lengre i forhold til verneområder i mer urørte områder. Grunneierne ser gjerne også at deres ulike behov blir fanget opp gjennom forskriften på en god måte, noe som bidrar til at den framtidige forvaltningen blir mer forutsigbar for dem. Fylkesmannen er enig med NTNU Vitenskapsmuseet om at det i områder med mange brukerinteresser bør utarbeides en forvaltningsplan, og dette bør eksempelvis gjøres for Høydalmoan.

Fylkesmannen er enig med NTNU Vitenskapsmuseet i at ordlyden når det gjelder utfrakt av felt storvilt bør være den samme i de to reservatene, og at en da velger Murudalen-varianten, hvor det kreves bruk av "lett motorisert terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." Når det gjelder beiting, vil det være mulig å regulere denne gjennom en egen forskrift gitt av DN, dersom det skulle oppstå et særskilt behov for det. Pr. i dag anses ikke dette å være noe problem i de aktuelle områdene.

Murudalen

Bjugn IL opplyser at det er to grupper i idrettslaget som har interesser i området, ski og orientering. Det er laget skiløypetraseer som passerer gjennom området og som blir kjørt opp på vinteren. Dette er ei populær løype som brukes av mange. Orienteringsgruppa har to kart som området berører. Det arrangeres turorientering (ca. 50-100 personer) på kartene og frå tid til annen trening (maksimalt 25-30 personer) og løp (ca. 100 deltakere). Det foreslås at § 3 punkt 5 flyttes under § 4, da oppkjøring av skiløype i en eksisterende trase ikke medfører endringer i vegetasjonen og da ferdselen er så begrenset at den ikke vil være til vesentlig sjenanse for dyrelivet. De ønsker at det føyes til et punkt under § 4 hvor det gis tillatelse til tur-orientering og fortrinnsvis også orienteringstrening uten forutgående søknad. Dersom dette er vanskelig kan et punkt om dette tas inn i § 5 (eller dekkes dette av § 5 punkt 5?).

Bjugn kommune, hovedutvalg for anlegg, drift og arealbruk har følgende merknad til forskrift for Murudalen naturreservat: "Merking og oppkjøring av eksisterende skiløyper nord og øst i området med beltekjøretøy (pkt. 3) flyttes fra § 5 "Eventuelle unntak etter søknad" til § 4 "Generelle unntak".

Sør-Trøndelag Orienteringskrets opplyser at orienteringsgruppene i Bjugn IL og Yrjar IL har aktivitet i området Murudalen som de ønsker å opprettholde i fremtiden. De ber derfor om at et vern ikke er til hinder for tur-orientering, trening og løp, da dette er ikke er aktiviteter som setter varige spor eller gir inngrep som endrer naturen eller naturmiljøet. Det anbefales et tillegg til § 4 som gir tillatelse til tur-orientering, treninger og løp i Murudalen. Orienteringsløp under en viss størrelse, eks. under 300 løpere, bør kunne arrangeres uten søknad, så lenge samlingsplass, start og mål legges utenfor området.

Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag ba i innspill til kunngjøringen om at det for begge områdene ble tatt inn et punkt under § 4 om at bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift er tillatt. Dette er bare tatt til følge for Høydalmoan. Det påpekes at selv om Murudalen ligger utenfor reinbeiteområdet, vil rein kunne trekke inn i området. Det vil da være i alles interesse at slik rein raskt og effektivt kan hentes tilbake til lovlig reinbeiteområde. Bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift bes derfor også tatt inn i § 4 i forskriften for Murudalen naturreservat.

NTNU Vitenskapsmuseet mener at formålsparagrafen for Murudalen bør gjenspeile at det der finnes mye lågurtgranskog på kalkpåvirkta mark, i tillegg til at kvaliteten knyttet til boreal regnskog.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Formålsparagrafen for Murudalen nevner særlig rik skogsmark med innslag av bl.a. hassel, og dette er ment å skulle fange opp det som NTNU Vitenskapsmuseet her peker på. For på en bedre måte å fange opp denne kvaliteten foreslås siste setning i formålsparagrafen erstattet med: "Fredningen tar sikte på å bevare en skogdal med kystgranskog med rik lavflora, forekomster av lågurtgranskog på kalkrik mark, rik skogsmark med bla. hassel, og hvor vindfelling er en viktig dynamisk faktor."

At eksisterende skiløyper etter søknad kan kjøres opp i Murudalen naturreservat er et signal om at dette innenfor visse rammer vil bli tillatt. For bedre påregnelighet kan også en slik tillatelse gjøres flerårig. Det kan av hensyn til naturmiljøet være aktuelt å sette visse vilkår til en slik tillatelse, for eksempel type kjøretøy, omfang av vegetasjonsrydding langs løypene rammer for omfang og periode for oppkjøring av løypene, krav om justering av løypetraseene m.m. Hvis denne bestemmelsen flyttes til § 4, generelle unntak, har ikke forvaltningsmyndigheten noen styringsmulighet over denne aktiviteten. En slik flytting anbefales derfor ikke.

Orienteringsløp kan medføre slitasje på slitasjesvake vegetasjonstyper og det kan medføre forstyrrelse på vilt, hvor hekkeplasser for sårbare fuglearter og kalvingsplasser for hjortevilt kan være særlig utsatt. Det kan derfor være behov for å styre omfang (i forhold til antall løp og antall deltakere) av løp i reservatet, samt også når og hvor løp foregår. Tillatelse til orienteringsløp kan gis med hjemmel i forskriftens § 5. Det er generelt ønskelig at orienteringsløp legges utenom naturreservater, men det kan aksepteres at deler av enkelte løp år om annet kan berøre naturreservatet, herunder også at det kan plasseres poster i reservatet. Tillatelse til orientering kan både gjelde trening, turorientering og konkurranser. Av hensyn til å kunne styre orienteringssporten i forhold til effekter på naturmiljøet vil Fylkesmannen frarå at slik aktivitet flyttes over i forskriftens § 5. I et samarbeid mellom orienteringssporten og forvaltningsmyndigheten vil en tro at det vil være mulig å komme fram til løsninger som begge parter finner akseptable, idet omfanget av orienteringsaktiviteter beskrives som å være av relativt beskjedent omfang i området.

Fylkesmannen tok inn reindriftas bruk av snøscooter i forskriftens § 4 for Høydalmoan naturreservat, da dette området ligger innenfor reinbeitedistrikt. I høringsforslaget valgte en i samråd med grunneierne ikke å ta inn dette tilsvarende i Murudalen naturreservat, da dette ligger utenom reinbeitedistriktet. Vi forstår at det hender at rein kommer utenfor reinbeitedistriktet og at de da bør kunne hentes tilbake ved hjelp av snøscooter. Fylkesmannen har forståelse for dette behovet, og vil foreslå at slik kjøring hjemles i forskriften for Murudalen. I og med at slik kjøring bare skal skje unntaksvis, finner en det rimelig at det gis melding til forvaltningsmyndigheten om slik kjøring. Det foreslås dermed et nytt punkt under forskriftens § 4, med følgende ordlyd: "Bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein. Det skal gis beskjed om kjøringen til forvaltningsmyndigheten i forkant, eller umiddelbart etter at kjøringen har funnet sted om det ikke er mulig å gi beskjed i forkant. "

DNs tilråding

DN har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN støtter den foreslåtte endringen i formålsbeskrivelsen av verneområdet.

Når det gjelder spørsmål knyttet til oppkjøring av skiløyper og bruk av området til orienteringssport, støtter Direktoratet de vurderinger fylkesmannen gjør av dette.

Når det gjelder innspillet fra reindriftsforvaltningen om at forskriften skal tillate bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein, har fylkesmannen i sin oversendelse til DN endret sin tilråding på dette punktet. I oversendelsesbrevet heter det: " Fylkesmannen tok inn reindriftas bruk av snøscooter i forskriftens § 4 for Høydalmoan naturreservat, da dette området ligger innenfor reinbeitedistrikt. I høringsforslaget valgte en i samråd med grunneierne ikke å ta inn dette tilsvarende i Murudalen naturreservat, da dette ligger utenom reinbeitedistriktet. Vi forstår på uttalelsen fra reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag at det hender at rein kommer utenfor reinbeitedistriktet og at de da bør kunne hentes tilbake ved hjelp av snøscooter. Fylkesmannen har forståelse for dette behovet, og har i vedlagte oppsummering og kommentarer/anbefalinger foreslått at slik kjøring hjemles i forskriften for Murudalen. Utkast til dette brev, samt oppsummeringen av høringen, er oversendt Allskog for gjennomsyn og kommentarer og i brev av 1.3.2007 kommer Allskog med merknader til fylkesmannens oppsummering. Deres hovedmerknad går på forskriften for Murudalen, der det kreves at punktet om uthenting av rein blir tatt ut av forskriften, da dette er utenom reinbeitedistriktet. I og med at det her dreier seg om frivillig vern, finner Fylkesmannen derfor at dette forslaget til endring av forskriften for Murudalen må utgå. I tilfelle det skulle oppstå behov for henting av rein i reservatet, blir det å behandle etter forskriftens § 6, unntak i særlige tilfeller. DN støtter fylkesmannens tilråding om dette, da Murudalen ligger utenfor reinbeitedistriktet.

DN slutter seg for øvrig til fylkesmannens tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Murudalen som naturreservat.

MDs tilråding

Under MDs sluttbehandling av saken har det framkommet behov for ytterligere avklaringer med LMD vedrørende reindriftens eventuelle bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein som evt. er kommet utenfor reinbeitedistriktets grenser og inn i det foreslåtte Murudalen naturreservat. For å unngå at dette avklaringsbehovet fører til ytterligere utsettelse av vernesaken for de øvrige 6 områdene tilrår MD forslaget om vern av Murudalen naturreservat tar ut av denne verneplanen, og at verneforslag for dette området fremmes så snart som mulig etter at de nødvendige avklaringene foreligger.

4. Høydalmoan, Åfjord kommune i Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal 1718 daa, herav 1200 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Området ligger på østsida av Norddalselva like sør for Børmark. Området består av fire dellokaliteter med kystgranskog som ligger så nære hverandre at de er koblet sammen i et felles område: Stodalen er en middels stor, velutviklet kystgranskog i ravinesystem. Den inneholder flere typiske arter for skogtypen, tildels i gode bestander. Dette er kanskje den mest intakte regnskogsforekomsten i et ravinesystem som er kjent på Fosen. Nord for Bukkastakkhaugen er det en ganske liten lokalitet med kystgranskog. Den er ikke spesielt artsrik og flatehogst har redusert verdien betraktelig. Deler av miljøet er likevel enda intakt. Lokaliteten sør for Bukkastakkhaugen er en ganske liten lokalitet med kystgranskog og den er ganske artsfattig, men har flere interessante arter. Lokaliteten nord for Bjørnalifjellet (Masterholet) er også en ganske liten lokalitet med kystgranskog, men den har flere interessante arter.

Verneinteressene i de 4 dellokaliteter utfyller hverandre og samlet sett har de et stort mangfold av blad- og busklav og spenner over et mangfold fra fattige til rike vegetasjonstyper. Innslaget av ravinelandskap gjør lokaliteten særlig interessant. Lokaliteten har et restaureringspotensiale på sikt. I tillegg til tidligere verneforslag er området nå utvidet til også å ta med en større del av den nordvestvendte lia ned mot Norddalselva. Selv om denne lia stedvis er betydelig påvirket av skogsdrift, finnes partier med kystgranskog, med bl.a. gullprikkklav, og totalt sett styrker det verneinteressene at denne lia er med.

Formålet med fredningen er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog og fredningen tar sikte på å bevare et ravinesystem og flere lokaliteter med kystgranskog med bl.a. forekomster av artene lungenever, trådragg, rund porelav og gullprikkklav.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

I forhold til verneforslaget i DN-rapport 1997-2 er området betydelig utvidet til også å inkludere det flate partiet Høydalmoan og en større del av lia ned mot Norddalselva. Dette medfører at den nordre del av skogsbilveien på Høydalmoan kommer innenfor området, i tillegg til to traktorveier som tar av sørøstover fra denne. En snuplass, to lunneplasser og en parkeringsplass kommer også innenfor området. En ryddet trasé som benyttes som vintervei i forbindelse med skogsdrift i Masterholet ligger også innenfor området. Området mellom de 4 lokaliteter er betydelig påvirket av hogst, noe som trekker verdien ned.

Høringsinstanser

Lokal høring:

Grunneierne, Åfjord kommune, Bjugn kommune, Åfjord skogeierlag, Åfjord Bondelag, Åfjord utmarksråd, Bjugn Bondelag, Bjugn Skogeierlag, Bjugn Idrettslag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Allskog, Fosen reinbeitedistrikt Nord-Fosen gruppa, Fosen reinbeite-distrikt Sør-Fosen gruppa, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag, Forum for natur og miljø, Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag, Jordskifteverket, Natur og Ungdom, Natur-vernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges JFF Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening avd. Sør-Trøndelag, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE Region Midt-Norge, Statens kartverk Trondheim, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Sør-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Sør-Trøndelag Orienterings-krets, Sør-Trøndelag Skogseskap, Televerket Trondheim teleområde, Trondheim Energi-verk AS, Statnett Region Midt-Norge, TrønderEnergi AS, Vegkontoret i Sør-Trøndelag, WWF-Midt-Norge, Ørland hovedflystasjon, Statnett SF, TrønderEnergi Nett AS, Fosenkraft AS.

Sentral høring:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, Navnekonsulenttjenesten for samiske stedsnavn, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelser

Lokal høring:

WWF-Midt-Norge er positive til verneforslaget, og peker på at verneforslagene vil bidra til å bedre ta vare på den spesielle skogtypen som kystregnskogene er. De er positive til at også en hogstpåvirket del av Høydalmoan inngår i verneforslaget, da det er et restaureringspotensiale på sikt. Det er også positivt av skråningen ned mot Nordelva er inkludert i området, da dette også er kystgranskog. Det er viktig å holde god kontroll ved bruk av terrenggående kjøretøy ved uttransport av felt storvilt fra områdene, da dette kan påføre skade på naturen. Det må generelt kontrolleres at gjeldende lover for motorisert ferdsel blir overholdt. I Høydalmoan bør bare de veier som er viktige for framtidig skogs-drift og reiseliv tillates brukt og vedlikeholdt, slik at påvirkningen på naturen blir minst mulig. De mener at det ikke bør gis tillatelse til bruk av snøscooter i reindrift i Høydal-moan. De stiller seg undrende til at det i Høydalmoan tillates et spredt uttak av enkelttrær som emnevirke til båtmaster og lignende, men sier også at et svært begrenset og strengt overvåket uttak kan tolereres. I Høydalmoan er det viktig å holde god kontroll med bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning, da dette kan gi betydelige og varige sår i terrenget. Tilrettelegging i form av rydding og merking av stier, skiløyper, gapahuker og infotavle kan innfris etter søknad, men det må tas hensyn til naturmiljøet ved slik tilrettelegging. Statens vegvesen region Midt har ingen merknader til verneforslagene.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag slutter seg enstemmig til landbruksdirektørens konklusjoner, som følger: Landbruksdirektøren mener at frivillig vern er en viktig strategi som bidrar til å minske konfliktene med vern av skog etter naturvernloven. Landbruksdirektøren mener samtidig at det i verneforslag framkommet gjennom frivillig vern, må gis opplysninger om skogforholdene, slik at konsekvenser for skogbruk på kort og lang sikt, kan vurderes. Landbruksdirektøren kunne derfor ønsket en mer utfyllende beskrivelse av skogforholdene i framlagte verneforslag. Landbruksdirektøren mener med grunnlag i skogsituasjonen, at det bør vurderes en annen avgrensning i forslag til Høydalmoan naturreservat i Åfjord, hvis dette er forenlig med verneformålet.

Sentral høring:

Bergvesenet, Forsvarsbvogg og Oljedirektoratet har ingen merknader.

Universitetet for Miljø og Biovitenskap har ikke kapasitet til å avgi høringsuttalelse til en slik mindre, lokal vernesak.

Universitetet i Bergen støtter opprettelsen av de nevnte reservater. Kystgranskogen i Midt-Norge er unik i Europa. Slik skog har mange lavarter som her har sine eneste eller viktigste europeiske forekomster. Norge har derfor et internasjonalt ansvar for sin kystgranskog.

Statens landbruksforvaltning ser positivt på at en har kommet fram til vern av disse områdene gjennom frivillige prosesser. Deres vurdering er at forskriftene har funnet en rimelig balanse mellom verne- og brukshensyn. Det er positivt at det åpnes for en viss miljøtilpasset næringsutvikling i områdene og at det ikke innføres unødige begrensninger på annen næringsvirksomhet som laksefiske og husdyrbeite. Det er viktig at disse forholdene ikke endres i innskjerpende retning etter høringsrunden.

NTNU Vitenskapsmuseet sier at arbeidet med frivillig vern er ei interessant videreføring av prosessen med tilleggsvern for å bøte på påviste mangler ved de gjennomførte verneplanene for barskog. De to aktuelle områdene kommer delvis inn under kategorien boreal regnskog, og vil være et positivt, om enn nokså lite, bidrag for å øke det verna arealet av denne skogtypen. Utsending av forslag på vern i små "pakker" med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i oppfølginga av skogvernet. Vitenskapsmuseet registrerer at både skrivemåtene "Høydalmoan" og "Høydalmoan" brukes for den ene lokaliteten, og de forutsetter at det blir avklart hva som skal brukes.

I det siste mener Vitenskapsmuseet å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet. Alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes. Særlig for lokaliteten Høydalmoan er det relativt mange unntak. Det forutsettes at de unntaka som det åpnes for ikke bidrar til at denne lokaliteten ikke kan restaureres tilbake til mer "naturlig" kystgranskog. I § 4.3 blir det i begge forskriftene åpnet for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy". For Høydalmoan blir det presisert at det ikke skal settes "varige spor". Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrenglitasje.

I begge forskriftene blir det gjort generelt unntak for "beiting". Her savner Vitenskapsmuseet bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

I § 4.12 for Høydalmoan blir det foreslått unntak for bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift. Vitenskapsmuseet antar at det er underforstått at dette bare gjelder bruk på snødekt mark, men det bør gjerne presiseres.

Fylkesmannens tilråding om generelle forhold

WWF Midt-Norge er generelt positiv til verneforslagene.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener at frivillig vern er en viktig strategi som bidrar til å minske konfliktene med vern av skog etter naturvernloven. Det er derfor positivt at det nå fremmes verneforslag etter denne ordningen.

De mener samtidig at det i verneforslag framkommet gjennom frivillig vern, må gis

opplysninger om skogforholdene, slik at konsekvenser for skogbruk på kort og lang sikt, kan vurderes. Landbruksdirektøren kunne derfor ønsket en mer utfyllende beskrivelse av skogforholdene i framlagte verneforslag.

Statens vegvesen region midt har ingen merknader til verneforslagene.

Universitetet i Bergen støtter opprettelsen av reservatene. Kystgranskogen i Midt-Norge er unik i Europa. Slik skog har mange lavarter som her har sine eneste eller viktigste europeiske forekomster. Norge har derfor et internasjonalt ansvar for sin kystgranskog.

Statens landbruksforvaltning ser positivt på at en har kommet fram til vern av disse områdene gjennom frivillige prosesser. Deres vurdering er at forskriftene har funnet en rimelig balanse mellom verne- og brukshensyn. Det er positivt at det åpnes for en viss miljøtilpasset næringsutvikling i områdene og at det ikke innføres unødige begrensninger på annen næringsvirksomhet som laksefiske og husdyrbeite. Det er viktig at disse forholdene ikke endres i innskjerpende retning etter høringsrunden.

NTNU Vitenskapsmuseet sier at arbeidet med frivillig vern er ei interessant videreføring av prosessen med tilleggsvern for å bøte på påviste mangler ved de gjennomførte verneplanene for barskog. De to aktuelle områdene kommer delvis inn under kategorien boreal regnskog, og vil være et positivt, om enn nokså lite, bidrag for å øke det verna arealet av denne skogtypen. Utsending av forslag på vern i små "pakker" med enkeltområder gjør det vanskelig å se helheten i oppfølginga av skogvernet.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Det er riktig som Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag sier at de skogbruksfaglige sider ved verneforslaget kunne vært bedre belyst, og en tar dette til etterretning i forhold til senere verneforslag innenfor ordningen frivillig vern.

Fylkesmannen ser klart dilemmaet i forhold til ulike høringsparter mht. å se sammen-hengen mellom de små "vernepakker" som nå gjerne kjøres og gjennomføring av nasjonal skogvernepolitikk. Dette formidles herved til overordna myndigheter, da Fylkesmannen her utfører oppdrag innen de retningslinjer og politiske rammer som foreligger.

Fylkesmannens tilråding om navn på verneområdet

NTNU Vitenskapsmuseet registrerer at både skrivemåtene "Høydalsmoan" og "Høydalmoan" brukes, og de forutsetter at det blir avklart hva som skal brukes.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Riktig navn skal i følge grunneierne være Høydalmoan. Fylkesmannen slutter seg til det og vi vil rette opp feil navnebruk i forskriften.

Fylkesmannens tilråding om avgrensning

WWF Midt-Norge er positive til at også en hogstpåvirket del av Høydalmoan inngår i verneforslaget, da det er et restaureringspotensiale på sikt. Det er også positivt av skråningen ned mot Nordelva er inkludert i området, da dette også er kystgranskog.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener med grunnlag i skogsituasjonen, at det bør vurderes en annen avgrensning i forslag til Høydalmoan naturreservat i Åfjord, hvis dette er forenlig med verneformålet.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

I forhold til tidligere verneforslag fra Fylkesmannen er lokaliteten Høydalmoan utvidet fra 638 dekar til 1718 dekar. Det tidligere verneforslaget fra Fylkesmannen var konfliktfyllt og grensene ble trukket så knappe som mulig for å favne om de fire dellokaliteter med boreal regnskog som verneforslaget for Høydalmoan favner om. Fylkesmannen er tilfreds med at man gjennom frivillig vern har kunnet inkludere et større areal omkring dellokalitetene med boreal regnskog, samt at en har fått med lia ned mot Norddalselva, hvor deler også består av boreal regnskog og hvor det klart er et restaureringspotensiale. I forhold til verneverdiene pr. i dag, har et areal på plataet nord for vegen fram til brattlia ned mot elva med partier med ungsog og grøftet myr kunnet utgå, om dette var i grunneiernes interesse.

Fylkesmannen er her enig med WWF i at det er positivt at også denne delen er med, selv om den er hogstpåvirket, idet denne del har et restaureringspotensiale på sikt. Skulle denne del tas ut, ville det

blitt som en kile i verneområdet, med resultat at området ville blitt dårligere arrondert. Fylkesmannen vil derfor konkludere med at en ikke vil anbefale endringer av grensene for lokaliteten Høydalmoan.

Fylkesmannens tilråding om vernebestemmelsene

Generelt for begge forskrifter

NTNU Vitenskapsmuseet viser til at det i § 3 er det en nyanseforskjell i formuleringer omkring fredning av vegetasjonen i de to reservater. Om det her er reelle forskjeller, bør dette forklares. I det siste mener Vitenskapsmuseet å ha sett at både antall generelle unntak i § 4 og unntak etter søknad i § 5 har blitt flere enn det som tidligere var "normen" for naturreservater. Det er viktig at slike unntak er formulert så presist som mulig, slik at det i ettertid ikke blir konflikter om praktiseringa. Ved mange slike unntak vil det være nødvendig med forvaltningsplaner og opplegg for overvåking, og at det ligger inne muligheter for justeringer om det viser seg at praktiseringa av unntaket blir i strid med verneformålet. Alle eksisterende veger og andre anlegg som det kan være aktuelt å bruke og vedlikeholde bør i samarbeid med de aktuelle rettighetshaverne på forhånd registreres og kartfestes. Særlig for lokaliteten Høydalmoan er det relativt mange unntak. Det forutsettes at de unntaka som det åpnes for ikke bidrar til at denne lokaliteten ikke kan restaureres tilbake til mer "naturlig" kystgranskog.

I § 4.3 blir det i begge forskriftene åpnet for "uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy". For Høydalmoan blir det presisert at det ikke skal settes "varige spor". Det bør vurderes om forskriftene bør si noe om hvor det skal være lov med slik transport i forhold til faren for terrengslitasje.

I begge forskriftene blir det gjort generelt unntak for "beiting". Her savner Vitenskapsmuseet bestemmelser om omfanget og arten av tillatt beite eller en henvisning til at eventuelt husdyrbeite kan reguleres gjennom en forvaltningsplan.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

De verneområder som nå fremmes på privat grunn er ofte mer påvirket av ulike inngrep som veier og bygninger, noe som da gjerne i neste omgang bidrar til å øke brukerinteressene knyttet til områdene. Resultatet blir at lista over aktuelle unntak blir lengre i forhold til verneområder i mer urørte områder. Grunneierne ser gjerne også at deres ulike behov blir fanget opp gjennom forskriften på en god måte, noe som bidrar til at den framtidige forvaltningen blir mer forutsigbar for dem. Fylkesmannen er enig med NTNU Vitenskapsmuseet om at det i områder med mange brukerinteresser bør utarbeides en forvaltningsplan, og dette bør eksempelvis gjøres for Høydalmoan.

Fylkesmannen er enig med NTNU Vitenskapsmuseet i at ordlyden når det gjelder utfrakt av felt storvilt bør være den samme i de to reservatene, og at en da velger Murudalen-varianten, hvor det kreves bruk av "lett motorisert terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." Når det gjelder beiting, vil det være mulig å regulere denne gjennom en egen forskrift gitt av DN, dersom det skulle oppstå et særskilt behov for det. Pr. i dag anses ikke dette å være noe problem i de aktuelle områdene.

WWF Midt-Norge mener at det er viktig å holde god kontroll ved bruk av terrenggående kjøretøy ved uttransport av felt storvilt fra områdene, da dette kan påføre skade på naturen. Det må generelt kontrolleres at gjeldende lover for motorisert ferdsel blir overholdt. I Høydalmoan bør bare de veier som er viktige for framtidig skogsdrift og reiseliv tillates brukt og vedlikeholdt, slik at påvirkningen på naturen blir minst mulig. De mener at det ikke bør gis tillatelse til bruk av snøscooter i reindrift i Høydalmoan. De stiller seg undrende til at det i Høydalmoan tillates et spredt uttak av enkelttrær som emnevirke til båtmaster og lignende, men sier også at et svært begrenset og strengt overvasket uttak kan tolereres. I Høydalmoan er det viktig å holde god kontroll med bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning, da dette kan gi betydelige og varige sår i terrenget. Tilrettelegging i form av rydding og merking av stier, skiløyper, gapahuker og informasjonstavle kan innfris etter søknad, men det må tas hensyn til naturmiljøet ved slik tilrettelegging.

NTNU Vitenskapsmuseet viser til at det i § 4.12 for Høydalmoan blir foreslått unntak for bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift. Vitenskapsmuseet antar at det er underforstått at dette bare gjelder bruk på snødekt mark, men det bør gjerne presiseres.

Fylkesmannens kommentarer og anbefalinger

Fylkesmannen er generelt enig i merknadene fra WWF Midt-Norge, men en kan ikke se at det er behov for endringer i forskriften ut fra de merknader som gis.

Fylkesmannen anser at det er en selvfølge at snøscooter kun skal brukes på snødekt mark, og at det derfor er unødvendig å presisere dette.

DNs tilråding

Direktoratet har omtalt de fleste spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. Når det gjelder spørsmål knyttet til bruk av terrenggående kjøretøy for uttransport av felt storvilt og bruk av snøscooter i forbindelse med henting av rein, støtter Direktoratet fylkesmannens vurdering. DN slutter seg fylkesmannens tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Høydalsmoan som naturreservat

MDs tilråding

I DNs tilråding er det i § 4.6. foreslått å åpne for spredt uttak av enkelttrær på en av eiendommene, til bruk i tråd med kulturhistorisk tradisjon som emnevirke til båtmaster og lignende, i et omfang som over tid kan tilsvare årlig uttak av inntil halve skogtilveksten på fredningstidspunktet. DN har opplyst at årlig tilvekst på det aktuelle arealet er anslått til 9 m³. Uttaket over tid kan dermed bli tilsvarende inntil ca 4,5 m³ årlig. Dette tilsvarer over tid et uttak av et betydelig antall trær. På samme areal som dette uttaket av enkelttrær er foreslått, er det registrert ett av fire kjerneområder med kystgranskog innenfor det foreslåtte naturreservatet. Det foreslåtte uttaket er derfor ikke uproblematisk sett i forhold til området verneverdier som kystgranskogslokalitet. Problemet øker ved at tiltaket etter forhandlinger er foreslått tatt inn under § 4 og ikke § 5 i verneforskriften.

Imidlertid har DN, etter forespørsel fra MD, avklart med grunneier at spredt uttak av enkelttrær skal skje i samsvar med godkjent plan, jf. § 7. MD understreker at forvaltningsplanen må sikre at uttak av enkelttrær skjer slik at det ikke skader de verneverdiene som er omtalt i formålet med vernet, jf. forskriftens § 2. Dette er spesielt viktig da man på det aktuelle arealet har registrert kystgranskog, en skogtype med bl.a. særpregede rødlistede lavarter som ofte vokser på trær. Ut fra dette må forvaltningsplanen sikre at man ved hogst og utkjøring av tømmeret ikke fjerner eller skader hvor det lever rødlistede arter.

MD vil understreke at i framtidig skogvernarbeid bør man generelt i naturreservatene ikke åpne for hogst og andre typer inngrep som kan virke negativt i forhold til verneverdiene.

I verneforskriften er formuleringen om enkel utbedring av kjøretraseen til Masterholet, hvor tiltaket skal meldes til og godkjennes av forvaltningsmyndigheten, flyttet fra § 4 til § 5. Dette vil være riktig plassering i forhold til den generelle forskriftsstrukturen.

MD viser til at det bør brukes samme formulering i denne forskriften som i de andre aktuelle forskriftene i verneplanen når det gjelder bruk av snøscooter på snødekt mark.

Forøvrig slutter departementet seg til DNs anbefalinger og tilrår at Høydalsmoan naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5. Juveruddalen, Nore og Uvdal kommune i Buskerud fylke

Totalareal 1253 daa, hvorav 701 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Juveruddalen har en typisk bekkekløftgradient med relativt stor variasjon i vegetasjons-typer og lokalklima. Vegetasjonstypene spenner fra frodig gråor-heggeskog til fattig fjell-granskog. Bekkekløfter har spesielt stort arts mangfold på grunn av faktorer som rik flora, treslagsvariasjon, stor variasjon i skogklima, bergvegger og stadige forstyrrelser som gir en mosaikk i suksjonsfaser. Særlig viktig er bekkekløfter for fuktighetskrevende arter.

Karplantefloraen i indre del av Juveruddalen er rik og frodig. Det er påvist flere krevende lavararter, noen krevende mosearter og enkelte rødlistede sopp, men artsmangfoldet av sopp og lav er forholdsvis fattig sammenlignet med andre bekkekløfter i regionen. Flere av manglene ved barskogvernet er fanget opp i Juveruddalen. Dette gjelder hovedsakelig intakte forekomster av bekkekløft, gråor-heggeskog og høgstaudegranskog. Området er vurdert til å være av regional verneverdig.

Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området er spesielt verdifullt på grunn av stor økologisk variasjon med en bekkekløftgradient fra frodig gråor-heggeskog til fattig fjellgranskog og forekomst av flere rødlistede arter.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

I gjeldende kommuneplan er arealet i det foreslåtte reservatet LNF-område der spredt fritidsbebyggelse er tillatt. Ny bebyggelse skal imidlertid legges innenfor nærmere avgrensede områder, og reservatet berører ingen slike områder.

Inngrepstatus

Innenfor verneforslaget ligger det ei lita hytte. Videre er det to traktorveier som har blitt brukt i forbindelse med skogsdrift og for frakt av utstyr til hytter. Enkelte steder bærer skogen preg av tidligere hogster, og det er noen nyere inngrep i bunnen av kløfta.

Høringsinstanser

Lokal høring:

Grunneierne, Nore og Uvdal kommune, Rollag kommune, Buskerud fylkeskommune, Buskerud fylkeslandbruksstyre, Norskog, Viken skogeierforening, uskerud Bondelag, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Forum for natur og friluftsliv Buskerud, Naturvern-forbundet i Buskerud, Buskerud Natur og Ungdom, Kongsberg og Omegn Turistforening, Buskerud Botaniske forening, NOF Buskerud, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Skikrets, Buskerud fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund, Forsvarsbygg, Buskerud Energiverk, Telenor servicesenter for nettutbygging, Nore skogeierlag, NNV Skogutvalget, Siste sjanse, Nore og Uvdal Sauealslag, Numedal og Sandsvær Sauealslag, Rollag og Veggli landbrukslag, Nore Bondelag, Nore og Uvdal bonde og småbrukerlag.

Sentral høring:

Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kart-verk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Jernbaneverket, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets felles-organisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienterings-forbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens navnekonsulent for Østlandet og Agderfylkene.

Sammendrag av høringsuttalelser

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard har ingen merknader til verneforslaget.

Statens landbruksforvaltning har ingen vesentlige merknader til saken, men peker på at § 3 i forskriften kan oppfattes som et generelt forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre. De forstår av

punkt 4.1 at dette forbudet kun skal gjelde utenfor vei, og de foreslår derfor at § 3 skrives om for å klargjøre dette.

Biologisk institutt, Universitetet i Oslo er positiv til verneforslaget og frivilligheten som premiss i skogvernet. De er imidlertid noe kritisk til måten området vurderes og har noen spørsmål. Under områdebeskrivelsen i høringsutkastet savner de en direkte sammenlikning med andre bekkekløfter, særlig fordi det i beskrivelsen er sagt at området har forholdsvis lavt artsmangfold av sopp og lav sammenliknet med andre bekkekløfter. Generelle verneverdier i landskapet kommer heller ikke tydelig fram, og de etterlyser et landskapsperspektiv med informasjon om biologiske verdier også utenfor de foreslåtte grensene, og vurdering av områdets avgrensning i forhold til dette. Til forskriften spør instituttet hvorfor så mange traktorveger skal opprettholdes, og hva som menes med "nødvendig motorferdsel".

Universitetet for miljø- og biovitenskap, institutt for naturforvaltning sier at de av ressursmessige grunner ikke kan gi uttalelser til slike mindre, konkrete vernesaker, men peker på to forhold som underbygger at denne verneplanen bør gjennomføres. Det er at Stortinget har lagt vekt på at vernetiltak basert på frivillig vern skal tas i bruk, og at bekkekløfter er av de naturtypene som er anbefalt prioritert av NINA og Skogforsk.

Viken Skog har ingen innvendinger til forslaget.

Buskerud Bondelag sier de kan akseptere frivillig vern dersom grunneier er enig. Forutsetningen er at det ytes full erstatning og at det oppnås enighet om avgrensning, forskrifter og skjøtselsplan.

Nore Skogeierlag er i utgangspunktet positive til frivillig vern og påpeker at avgrensning må følge det grunneierne aksepterer. Skogeierlaget følger med på hva som skjer i Trillemarka-Rollagsfjell og vil anbefale grunneierne om å trekke seg fra denne og andre frivillige vernesaker dersom vernemyndighetene ikke går inn for kommunenes alternativ. De påpeker at forskriften for Juveruddalen viser at det er mulig med lokale tilpasninger i forhold til standardforskrift, og mener lokale tilpasninger også bør brukes i andre barskogverneområder. Videre kommenteres prisen ut ifra at sonepris på massevirke er borte og at det har vært en generell økning i tømmerprisen.

Uttalelser med generell tilslutning til verneforslaget

Bergmesteren og Viken Skog har ingen innvendinger mot verneforslaget. Buskerud Bondelag og Nore Skogeierlag aksepterer/er positive til frivillig vern under forutsetning av at grunneierne er enige i forslaget og at det ytes full erstatning. Statens landbruksforvaltning har ingen vesentlige merknader, men påpeker en uklarhet ved forskriften. Biologisk institutt, Universitetet i Oslo er positive til verneforslaget. Universitetet for miljø- og biovitenskap, institutt for naturforvaltning gir normalt ikke uttalelser til slike mindre vernesaker, men peker på et par forhold som underbygger at denne verneplanen bør gjennomføres.

Uttalelser til høringsdokumentet

Biologisk institutt, Universitetet i Oslo (UiO) savner under områdebeskrivelsen i høringsutkastet en direkte sammenlikning med andre bekkekløfter, særlig fordi det sies at området har forholdsvis lavt artsmangfold av sopp og lav sammenliknet med andre bekkekløfter. De mener at generelle verneverdier i landskapet heller ikke kommer tydelig fram, og de etterlyser et landskapsperspektiv med informasjon om biologiske verdier også utenfor de foreslåtte grensene. Dette kunne gitt hjelp til å vurdere grensa for tilbudt areal.

Uttalelser til forskriften

Biologisk institutt ved UiO spør om hvorfor så mange traktorveger skal opprettholdes, og hva som menes med "nødvendig motorferdsel".

Statens landbruksforvaltning (SLF) peker på at § 3 i forskriften kan oppfattes som et generelt forbud mot bruk av sykkel, hest og kjerre. De forstår av punkt 4.1 at dette forbudet kun skal gjelde utenfor vei, og de foreslår derfor at § 3 skrives om for å klargjøre dette.

Uttalelser angående erstatningen

Nore Skogeierlag kommenterer at sonepris på massevirke er borte og at det har vært en generell økning i tømmerprisen, og de mener dette må ha betydning for erstatningen.

Uttalelser om forholdet til andre verneplaner

Nore Skogeierlag ser saken i sammenheng med verneplan for Trillemarka-Rollagsfjell, og dersom vernemyndighetene ikke går inn for kommunenes alternativ i den saken vil de anbefale grunneierne om å trekke seg fra denne og andre frivillige vernesaker. De påpeker at forskriften for Juveruddalen viser at det er mulig med lokale tilpasninger i forhold til standardforskrift, og mener tilpasninger også bør brukes i andre barskogvernområder.

Fylkesmannens tilråding om forhold knyttet til forskriftene

Biologisk institutt ved UiO stiller spørsmål ved hvorfor så mange traktorveger skal kunne opprettholdes, og hva som menes med *nødvendig motorferdsel*. Traktorvegene har blitt brukt til ulike formål, men etter vernevedtaket faller skogsdriften i reservatet bort. Aktuelle bruksområder etter vernevedtaket er i første rekke kjøring for drift av bakenforliggende skog, transport av materiale og utstyr til hytter og transport av felt storvilt. Formålene der kjøring er tillatt er presisert i forskriften. Siden Juveruddalen er et lite og oversiktlig reservat med få grunneiere mener Fylkesmannen den aktuelle bruken vil være så liten at den ikke vil komme i konflikt med verneformålet.

SLF spør om forskriften kan formuleres på en måte som tydeligere får fram hva som er tillatt i reservatet. Forskriften sier i § 3 punkt 6 at "Bruk av sykkel, hest og kjerre utenom eksisterende veger er forbudt." Innenfor den malen som brukes for verneforskrifter, mener Fylkesmannen dette er den tydeligste måten å få fram hvor forbudet gjelder og hvor det ikke gjelder. Fylkesmannen tilrår ingen endring.

Fylkesmannens tilråding om andre forhold tatt opp i høringen

Fylkesmannen ser at de spørsmålene som stilles av Biologisk institutt ved UiO ikke er tydelig besvart i høringsutkastet, og vi vil derfor gi en forklaring på de vurderingene som er gjort i planprosessen.

Fylkesmannen har ved verdivurderingen av Juveruddalen tatt utgangspunkt i rapporten fra NINA og Siste Sjanse. Her sies det at artsmangfoldet av sopp og lav er forholdsvis fattig sammenlignet med andre bekkekløfter i regionen. Denne beskrivelsen tolkes som en sammenligning med andre verneverdige bekkekløfter. Når området gis en regional verneverdi, mener Fylkesmannen det kvalifiserer for vern etter naturvernloven.

Manglene i skogvernet som er fanget opp i Juveruddalen er i første rekke at det er en intakt bekkekløft. Til en viss grad er kriteriet om rike skogtyper oppfylt. Der er noe gråor-heggeskog og litt lågurtgranskog og høgstaudeskog. I sin rapport vurderer NINA og Siste Sjanse den grensa som er foreslått i tilbudet, og de sier at avgrensningen er uheldig nederst der den mest produktive delen av bekkekløfta utelates. Dette ble i verneprosessen tatt opp med grunneier, og denne delen ble inkludert i verneforslaget. Videre nedover i kløfta er det større hogstflater, og Fylkesmannen mener den grensa som nå foreligger er hensiktsmessig for å fange opp verneverdiene og unngå områder med store inngrep.

Fylkesmannen har ingen myndighet i forhold til erstatningen, og overlater til DN å vurdere merkningen fra Nore Skogeierlag.

Fylkesmannen har ingen kommentarer til Nore Skogeierlags anbefaling i forhold til verneplanen for Trillemarka - Rollagsfjell.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen i Buskerud foreslår ingen endring i verken vernegrense eller forskrift i forhold til forslaget som ble sendt på høring.

Naturen i Juveruddalen bør utvikle seg mest mulig naturlig, og Fylkesmannen antar at det ikke er behov for særskilte skjøtselstiltak. Imidlertid må reservatet merkes, og det er ønskelig med informasjonsplakat. Det bør også etableres en oppsynsordning.

DNs tilråding

Direktoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 9. Når det gjelder spørsmålet om erstatningsnivå, kan opplyses at DN har justert erstatningssummene i de inngåtte avtalene for å kompensere for oppgangen i tømmerprisene på slutten av 2006. DN slutter seg fylkesmannens

tilråding og forslag til verneform og avgrensning, og tilrår fredning av Juveruddalen som naturreservat.

MDs tilråding

Etter forespørsel fra MD har fylkesmannen i Buskerud svart at da det i Juveruddalen bare er traktorveier, kan også § 4 pkt. 12 endres fra "veier" til "traktorveier". For øvrig slutter departementet seg til DNs anbefalinger og tilrår at Juveruddalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Grenimåsan, Nes kommune i Akershus fylke.

Utvidelsesareal 247 daa, hvorav 246 daa produktiv skog, Nytt totalareal 811 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Det tilbudte området ligger inntil Grenimåsan naturreservat, og vil bli en utvidelse av eksisterende verneområde. Lokaliteten består av en bekkeslette med meandrerende (slyngende) bekkeløp og fattig til rik gransumpskog, samt elementer av svartor- og gråorsumpskog. Langs bekken er det en spesiell utforming av gransumpskog med elementer fra lågurt- småbregne- høystaude- og rik sumpskog. Sumpskogen har gammelskogspreget med en del læger i ulik grad av nedbrytning. Det er registrert regionalt sjeldne og rødlistede sopp- og lavararter knyttet til gran-læger og til enkelte eldre rikkbarkstrær. Lokaliteten utgjør en av de mer velutviklede, rike, lite påvirkede gransump-skogene i regionen, og er gitt regional verdi.

Formålet med utvidelsen av Grenimåsan naturreservat er å ivareta et større økologisk system knyttet til eksisterende verneområde, samt å bevare en tilnærmet urørt og velutviklet rik gransumpskog med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området innehar også sjelden utforming av gransumpskog og av meandrerende bekkeløp på siltavsetninger. Området har en særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning som et eksempel på denne type myr med tilhørende rike sumpskoger i lavlandet på Østlandet.

Området oppfyller kriteriene i § 8 i naturvernloven, og aktuell verneform er fredning av området som naturreservat.

Planstatus

Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus

Ingen kjente.

Høringsinstanser

Lokal høring:

Berørte grunneiere, kommuner, fylkeskommunen, Romerike politidistrikt, Statens vegvesen Akershus, Statens vegvesen Region Øst, Norsk ornitologisk forening Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norges JFF Akershus, Sentrumsgården, Oslo og Omland friluftsråd, DNT Oslo og Omegn, Akershus Bondelag, Viken Skog.

Sentral høring:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets

fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Vitenskapsmuseet, NTNU, Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelser

Nes kommune stiller seg bak forslaget til utvidelsen av verneområdet. Er også enig i Fylkesmannens forslag til navn.

Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agder-fylkene har ingen merknader til navnet Grenimåsan. Skrivemåten er i samsvar med vedtak Statens kartverk har gjort for naturnavnet.

NTNU, Vitenskapsmuseet, NTNU, fakultet for naturvitenskap og teknologi, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon og Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard har ingen merknader.

Universitetet i Bergen gir sin tilslutning til verneforslaget.

Etter høringsfristens utløp har det kommet inn ytterligere 4 høringsuttalelser, oversendt DN fra fylkesmannen av 13.03.2007:

Universitetet i Oslo – matematisk-naturvitenskapelig fakultet mener det er prisverdig at frivillighet legges som premisse for vern av viktige skogområder, men er kritisk til måten området vurderes på. Det etterlyses et landskapsperspektiv der det går fram hvilke verneverdige naturverdier som finnes i området – også utenfor de foreslåtte vernegrensene.

Det reageres også på teksten i § 4 om at uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, er tillatt. Det stilles spørsmål ved om slike kjøretøy finnes, og foreslår heller et generelt forbud mot motorisert ferdsel i et så lite verneområde. De mener området bør vernes, men er usikker på om det har fått god nok økologisk arrondering og/eller avgrensning.

NVE, Forsvarsbygg og Statens landbruksforvaltning har ingen merknader.

Fylkesmannens tilråding

Ingen av høringspartene går i mot forslaget om utvidelse av Grenimåsan naturreservat. Det har heller ikke innen høringsfristens utløp kommet kommentarer til forslaget til ny forskrift.

Statens navnekonsulent har ingen merknader til navnebruken, og bekrefter at dette er i tråd med Statens kartverks vedtak.

På denne bakgrunnen tilrår Fylkesmannen at Grenimåsan utvides og vernes som naturreservat, med avgrensning og forskrift som i høringen.

DNs tilråding

DN har omtalt spørsmålene knyttet til forskriften i kap 9. DN slutter seg fylkesmannen og tilrår fredning av Grenimåsan som naturreservat. Samtidig tilrås at eksisterende vernevedtak for Grenimåsan naturreservat oppheves.

MDs tilråding

Departementet slutter seg til DN's anbefalinger og tilrår at Grenimåsan naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart. Samtidig tilrås opphevelse av forskrift av 4.9.1981 nr. 4782 om vern av Grenimåsan naturreservat.

Miljøverndepartementet

tilråd:

Forskrift om verneplan for skog fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 6).